

Nr 37

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående anslag till statens bakteriologiska laboratorium för budgetåret 1961/62 m. m.; given Stockholms slott den 27 januari 1961.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över inrikesärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF ADOLF

Rune B. Johansson

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen förordas en omorganisation av statens bakteriologiska laboratorium (SBL). Förslaget bygger på en i stort sett oförändrad inriktning av verksamheten vid laboratoriet. Tillverkningen av difteri- och stelkrampsera föreslås dock skola nedläggas och ersättas med import.

Propositionens förslag innebär att den bakteriella och mykologiska diagnostiken sammanföres till en bakteriologisk avdelning samt att virusdiagnostiken utbrytes ur den nuvarande virusavdelningen och bildar en särskild virologisk avdelning, som förutsättes bli väsentligt utbyggd. Tillverkningen av viruspreparat sammanslås med tillverkningen av bakteriella preparat i en produktionsavdelning bestående av en driftsenhet för rutinproduktion samt två sektioner för kontroll- och utvecklingsarbete i anknötning till produktionen av bakteriella resp. virologiska preparat.

Framställningen av bakteriella preparat, vid vilken odling av bakterier f. n. sker i mindre kärl, förutsättes framdeles bli bedriven i stordriftliknande former genom successiv övergång till odling av bakterier i tankar. Övergången till tankodling, som möjliggör vissa personalbesparingar, kräver lokaltillskott i form av en tillbyggnad. Även i övrigt förutsättes vissa omdispositioner av laboratoriets nuvarande lokaler.

I rationaliseringssyfte föreslås att vissa servicefunktioner såsom djurhållning och substratberedning, som f. n. är utspridda på laboratoriets olika avdelningar, sammanföres till gemensamma större enheter.

Hästhållningen vid SBL förutskickas på längre sikt bli övertagen av statens veterinärmedicinska anstalt. Även i andra avseenden förordas ett närmare samarbete mellan de båda institutionerna.

För att tillförsäkra laboratoriet kvalificerad arbetskraft på de ledande befattningarna föreslås föreståndaren för laboratoriet bli placerad i lönegrad B 5 och avdelningsföreståndarna för diagnostiska och virologiska avdelningarna samt produktionsavdelningen i B 3. Laboratorerna föreslås uppflyttade från A 26 till B 1. Driftsenheten vid produktionsavdelningen ställes under ledning av en driftsingenjör i B 1. Ekonomiavdelningens chef föreslås slutligen uppflyttad till B 1.

När det gäller personalförändringar i övrigt innebär propositionens förslag en förstärkning av i första hand personalen för den virusdiagnostiska verksamheten och den administrativa personalen å ekonomiavdelningen. För nästa budgetår föreslås ett nettotillskott av 39 nya tjänster. De personalbesparingar, som omorganisationen å andra sidan syftar till att möjliggöra, kan i stort sett inte uppnås förrän metodomläggningen beträffande framställningen av bakteriella preparat genomförts, vilket i sin tur är av-

hängigt av uppförandet av den föreslagna tillbyggnaden och utprovandet av den nya framställningstekniken.

Omorganisationen förutsättes bli genomförd i etapper och vara avslutad år 1967.

För budgetåret 1961/62 äskas till avlöningar 6 447 000 kronor och till omkostnader 3 493 000 kronor. Totalt innebär förslaget icke-automatiska höjningar i förhållande till innevarande budgetår med cirka 800 000 kronor.

*Utdrag av protokollet över inrikesärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 27 januari
1961.*

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden NILSSON, STRÄNG, ANDERSSON, LINDSTRÖM, LINDHOLM, KLING, SKOGLUND, EDENMAN, NETZÉN, JOHANSSON, AF GEIJERSTAM, HERMANSSON.

Efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter anför chefen för inrikesdepartementet, statsrådet Johansson.

I årets statsverksproposition har Kungl. Maj:t på min hemställan under elfte huvudtiteln, punkterna 21 och 22, föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1961/62 beräkna *dels* till Statens bakteriologiska laboratorium: Avlöningar ett förslagsanslag av 6 400 000 kronor, *dels ock* till Statens bakteriologiska laboratorium: Omkostnader ett förslagsanslag av 3 500 000 kronor.

I samband med min preliminära anmälan av dessa anslagsfrågor erinrade jag om att en för ändamålet tillsatt utredning i maj 1960 avgivit betänkande med förslag angående organisationen av den vid laboratoriet bedrivna preparattillverkningen m. m. Betänkandet hade remissbehandlats. Då beredningen av hithörande frågor ännu icke hade kunnat slutföras, förordade jag, att anslagen upptoges i riksstatsförslaget med allenast preliminärt beräknade belopp.

Jag anhåller nu att få upptaga hithörande spörsmål till fortsatt behandling. I samband härmed torde jag även få anmäla frågor om personalförstärkningar vid laboratoriet utöver de av utredningen föreslagna.

I. Inledning

Jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande tillkallades den 4 mars 1958 t.f. expeditionschefen Lennart Eriksson, tillika ordförande, filosofie doktorn Peter Fitger, dåvarande byråchefen, numera överdirektören Göran Karlén, professorn Gunnar Olin samt fältveterinären Fritiof Wilhelmson såsom sakkunniga för utredning rörande organisationen av den vid statens bakteriologiska laboratorium (SBL) bedrivna preparattillverkningen m. m. De sakkunniga, vilka antagit benämningen SBL-utredningen, har med skrivelse i maj 1960 avgivit betänkande i ämnet (stencilerat).

Över betänkandet har yttranden avgivits av statskontoret, riksräkningsverket, statens sakrevision, statens lönenämnd, medicinalstyrelsen — som bifogat yttranden av svenska laboratorieläkarföreningen, apotekar societetens direktion, läkemedelsindustriföreningen, professorn B. Malmgren, överläkaren vid bakteriologiska laboratoriet i Göteborg, O. Sievers, medlemmen av styrelsens vetenskapliga råd, docenten A. Svedmyr och styrelsens sjukvårdsberedskapsnämnd — styrelsen för statens bakteriologiska laboratorium, styrelsen för statens veterinärmedicinska anstalt, överbefälhavaren, försvarets sjukvårdsstyrelse, byggnadsstyrelsen samt kanslern för rikets universitet, som överlämnat yttranden av de medicinska fakulteterna vid universiteten i Lund, Uppsala och Göteborg ävensom av lärarkollegiet vid karolinska institutet.

I skrivelse den 30 augusti 1960 har styrelsen för SBL inkommit med anslagsäskanden beträffande laboratoriet för budgetåret 1961/62.

II. Nuvarande organisation och arbetsuppgifter

SBL:s nuvarande organisation fastställdes i huvudsak år 1954 på grundval av en av statens sakrevision gjord, i propositionen 1954: 128 redovisad utredning. Då emellertid en särskild sakkunnig tillkallats för att utreda frågan om förläggningen av den vid SBL och statens veterinärmedicinska anstalt (SVA) bedrivna preparattillverkningen, erhöll organisationen i dessa delar endast mera provisorisk karaktär. Den nyssnämnde utredningsmannen framlade år 1957 betänkande rörande tillverkningen av bakteriologiska och virologiska preparat. Vid anmälan av denna fråga i 1958 års statsverksproposition (XI ht., s. 37 ff) förordade departementschefen utredningsmannens förslag, att preparattillverkningen tills vidare skulle kvarligga vid SBL och SVA. Han förklarade sig emellertid icke beredd att utan ytterligare utredning taga ställning till frågan om tillverkningens organisatoriska ställning inom SBL. Riksdagen beslöt i enlighet med vad departementschefen föreslagit (SU 11, p. 12; riksd.skr. nr 11).

Enligt gällande instruktion står SBL under ledning av en styrelse bestående av högst sju ledamöter, av vilka laboratoriets föreståndare är självskriven och de övriga förordnas av Kungl. Maj:t. Under styrelsen svarar föreståndaren för den närmaste ledningen av laboratoriets verksamhet.

Arbetsuppgifterna är fördelade på fyra fackavdelningar, ett kemiskt laboratorium och en ekonomiavdelning, varjämte stordjurstallarna bildar en fristående arbetsenhet.

Vad fackavdelningarna beträffar utför den *diagnostiska* avdelningen, som omfattar 65 befattningshavare, bakteriologiska och mykologiska undersökningar av insända prov, vilka uppgår till cirka 215 000 per år. Undersökningarna avser dels insända prov från personer, som misstänkes lida av infektionssjukdomar eller vara bärare av smitta, dels ock matvaru- eller

vattenprov. Såsom central- och referenslaboratorium för övriga bakteriologiska laboratorier i landet mottar avdelningen prov av bakteriestammar, som insänts av andra laboratorier för verifiering eller vidare undersökning. Vidare tillverkas för SBL:s eget eller för övriga bakteriologiska laboratoriers behov cirka 650 olika diagnostiska antigen och sera (reagens som erfordras för vissa diagnostiska laboratorieundersökningar).

Den *serologiska* avdelningen (33 befattningshavare) svarar för SBL:s tillverkning av bakteriella preparat, såsom sera, vacciner, tuberkulin och immunglobuliner (sera som erhålles från patienter, vilka nyligen genomgått eller vaccinerats mot de sjukdomar preparaten avser ge skydd mot). Vid avdelningen utföres härjämte i viss omfattning bakteriologiskt-diagnostiska undersökningar.

Vid *virusavdelningen* (95 befattningshavare) bedrivs såväl virusdiagnostiska undersökningar som tillverkning av virologiska preparat för profylaktiskt bruk och av diagnostiska antigen och sera. Avdelningen tjänar som referenslaboratorium för övriga laboratorier i landet.

Den *epidemiologiska* avdelningen (8 befattningshavare) bevakar det epidemiologiska läget i landet och bedriver fältarbete i epidemibekämpande syfte. Vid avdelningen skall vidare bedrivas försvarsmedicinsk forskning, vilken dock hittills haft ringa omfattning.

Vid nu nämnda fyra fackavdelningar bedrivs vidare metodikutveckling och forskning beträffande arbetsuppgifterna å avdelningarna.

Det *kemiska laboratoriet* (12 befattningshavare) tillhandagår främst fackavdelningarna med analytisk och preparativ service.

Stordjurstallarna (7 befattningshavare) ansvarar för skötseln av SBL:s cirka 35 hästar, två kvigor och 20 får samt för underhållet av laboratoriets utomhusområde.

Ekonomiavdelningen (103 befattningshavare) består av en kameralsektion med personalkontor, kameralkontor och inköpskontor samt en teknisk sektion för substratberedning, ampullering, centraldisk, panncentral och verkstäder.

Karakteristiskt för laboratoriets organisation är centraliseringen av ett stort antal funktioner av servicenatur, vilket bl. a. belyses av personalfördelningen. Av den totala personalstyrkan — 329 anställda — disponerar ekonomiavdelningen, kemiska laboratoriet och stordjurstallarna cirka 120 och fackavdelningarna cirka 200 personer. Åtskilliga arbetsenheter vid fackavdelningarna fungerar vidare i varierande omfattning som serviceorgan för andra avdelningar.

Laboratoriets *lokaler* är fördelade på ett 25-tal byggnader, till största delen uppförda åren 1936—37. Byggnaderna innehåller 560 rumsenheter med en total nyttig golvyta av 9 000 kvadratmeter. Nybyggnader för virusdiagnostik m. m. är f. n. under uppförande.

Laboratoriet svarar genom produktion och import i det närmaste helt för landets försörjning med humanbakteriologiska preparat. Utanför SBL framställs inom landet endast BCG-vaccin vid bakteriologiska laboratoriet i Göteborg samt gammaglobulin av ett enskilt läkemedelsföretag. Omfattningen av leveranser och helfabrikatproduktion under budgetåret 1957/58 framgår av följande uppställning.

Preparat	Värde enligt lägsta taxa (1 000-tal kronor)	
	Leveranser	Produktion (halfabrikat)
<i>Serum mot</i>		
difteri	2	—
stelkramp	495	421
<i>Immunglobuliner</i>	107	127
<i>Bakteriella vacciner mot</i>		
kikhosta	14	31
difteri	29	—
stelkramp	553	285
kikhosta, difteri, stelkramp	230	295
dysenteri	14	23
katarrala luftvägsinfektioner	186	247
kolera	9	19
stafylokockinfektioner	28	46
tyfus, paratyfus	896	747
<i>Virusvacciner mot</i>		
influenza	248	339
polio	4 460	4 595
smittkoppor	187	195
<i>Tuberkulin</i>	177	212
<i>Diagnostiska antigen och sera</i>	44	45
<i>Diverse preparat</i>	12	11
Summa	7 691	7 638

Såväl leveranser som produktion under budgetåret 1957/58 företedde vissa avvikelser från normalförhållandena. Produktionen av poliovaccin nådde nämnda budgetår för första gången verkligt stor omfattning — värdemässigt intar detta preparat en särställning. Vidare förekom ovanligt stora leveranser för militär beredskapslagring, och den s. k. Asieninfluanan föranledde ovanligt stor produktion av influensavaccin.

Enligt instruktionen för SBL skall ersättning för utförda undersökningar och tillhandahållna preparat i princip bereda laboratoriet full täckning för dess kostnader. Ersättningen utgår enligt taxa, som fastställs och årligen överses av laboratoriets styrelse efter samråd med statens sakrevision. Emellertid föreligger väsentliga undantag från regeln om ersättning för undersökningar och preparatleveranser. Undersökningar avseende veneriska sjukdomar är sålunda till största delen avgiftsfria. I fråga om bakteriologiska preparat tillhandahåller laboratoriet avgiftsfritt vaccin för offentlig skyddsypning mot smittkoppor, difteri och polio. Lagerhållning för beredskapsändamål sker också utan ersättning. Värdet enligt lägsta taxa av undersökningar och preparatleveranser uppgick under budgetåret 1957/58 till drygt 10,2 milj. kronor. Härav belöpte cirka 3,4 milj. kronor på debiterade och 6,8 milj. kronor på fria prestationer.

I fråga om kostnaderna vid SBL har utredningen företagit en kartläggning, som visar att verksamheten under budgetåret 1957/58 totalt sett lämnat ett kalkylmässigt överskott. Mot ett sammanlagt prestationsvärde efter lägsta taxa om 12 385 000 kronor svarar en totalkostnad av 9 761 000 kronor. I sistnämnda belopp ingår förutom indirekta kostnader — avskrivningar och pensioner m. m. — utgifter för all verksamhet vid laboratoriet, sålunda även för utvecklingsarbete och forskning samt för den epidemiologiska avdelningen.

Den ekonomiska förvaltningen vid SBL följer traditionella linjer för civila statliga myndigheter i allmänhet, frånsett de affärsdrivande verken. Gängse bruttoredovisningsprincip tillämpas sålunda, innebärande att utgifter och inkomster redovisas helt skilda från varandra. Utgifterna bestrides från förslagsvis anvisade avlönings- och omkostnadsanslag på utgiftssidan i riksstatsens driftbudget. Inkomsterna redovisas under »Egentliga statsinkomster: Uppbörd i statens verksamhet» på driftbudgetens inkomstsida och får alltså icke tagas i anspråk för laboratoriets verksamhet.

I detta sammanhang kan anmärkas, att framställningar till Kungl. Maj:t förekommer i utgiftspåverkande frågor, som aktualiseras under löpande budgetår och icke rimligen kan uppskjutas för budgetbehandling i ordinarie ordning. Till följd av sådana omständigheter och de från laboratoriets sida opåverkbara variationerna i rutinverksamheten har vissa av Kungl. Maj:t maximerade anslagsposter regelmässigt behövt överskridas under senare år. Överskridande av avlöningsstatens icke-ordinariepost har sålunda för budgetåren 1955/56—1959/60 medgivits med resp. 484 000, 334 000, 208 000, 80 000 och 110 000 kronor.

III. Organisationsförslag

SBL-utredningen

1. Förändringar beträffande den nuvarande produktionen

Utredningen har sökt bedöma det framtida behovet av bakteriologiska preparat.¹ Bedömningen pekar på ökningar för bakteriella vacciner, virusvacciner och immunglobuliner samt på ett oförändrat behov av tuberkulin och andra diagnostiska preparat.

Utredningen har vidare låtit undersöka läkemedelsindustrins och apoteksväsendets intresse för att upptaga produktion av bakteriologiska preparat. Av undersökningen framgår att inte någon inhemsk läkemedelsfabrik f. n. är beredd att upptaga tillverkning av SBL:s samtliga produkter eller någon större grupp av dessa

¹ Med bakteriologiska preparat förstås i det följande såväl bakteriella som virologiska (virus-) preparat.

produkter. En del av preparaten bedömes nämligen kunna importeras till priser, som väsentligt understiger den svenska prisnivån. Å andra sidan har läkemedelsindustrin ett starkt intresse för bakteriologiska preparat, och det torde enligt industrins mening vara realistiskt att räkna med att flera tillverkare successivt kommer in på olika sektorer inom den läkemedelsgrupp, som de bakteriologiska preparaten utgör.

Apoteksväsendet har enligt utredningen intagit en principiellt positiv inställning till frågan om att uppta tillverkning av bakteriologiska preparat men anser likväl, att ett konkret ställningstagande kräver ingående utredningar, bl. a. beträffande projektets ekonomiska sida. Av de gjorda undersökningarna finner utredningen framgå, att huvuddelen av den inom landet bedrivna tillverkningen av bakteriologiska preparat för den tid, som kan överblickas, måste vara förlagd till SBL. I detta sammanhang erinrar emellertid utredningen om att gällande bestämmelser inte lägger hinder för enskild tillverkning av bakteriologiska preparat.

Utredningen har också övervägt möjligheterna att ersätta SBL:s tillverkning av bakteriologiska preparat med import. Härvid är de faktiska förutsättningarna olika för virusvacciner och för bakteriella preparat.

Vad gäller *viruspreparaten* anser utredningen, att tillverkningen bör fortgå oavsett vilken ståndpunkt, som tages till frågan om att ersätta laboratoriets övriga produkter med import. Utredningen pekar därvid på att de flesta länder tillverkar smittkoppsvaccin endast för det egna behovet. Import av poliovaccin torde i själva verket medföra en fördyring av de svenska vaccinationsprogrammen. I fråga om influensavaccinerna bör ur beredskapssynpunkt finnas en tillräcklig produktionspotential för att immunisera nyckelgrupper i samhället, men vid epidemier bör influensavaccin liksom hittills importeras i den utsträckning det är behövligt och möjligt.

När det gäller *bakteriella vacciner och sera* framhåller utredningen, att samtliga preparat, som SBL tillverkar, kan erhållas genom import med undantag av immunglobuliner, som sålunda alltjämt bör produceras vid laboratoriet. Tillverkningen av terapeutiska sera, som f. n. endast omfattar framställning av difteri- och stelkrampsserum, bör enligt utredningens mening läggas ned och ersättas med import. Med ledning av anbud från utländska tillverkare skulle härigenom vinnas en besparing av 70 000—125 000 kronor per år. I övrigt finner utredningen, att ur ekonomisk synpunkt övervägande skäl talar för att produktionen av bakteriella vacciner bibehålls vid SBL. Utredningen har beräknat laboratoriets självkostnader för nuvarande årsbehov av flertalet hithörande preparat av betydelse. Vid en jämförelse med offererade priser från nio ledande utländska producenter har utredningen funnit, att laboratoriets självkostnader ligger i nivå med eller något under de lägsta kostnader, till vilka en import med någorlunda säkerhet f. n. kan påräknas. Härtill kommer att tillverkningen av bakteriella

vacciner f. n. sker i en tämligen liten skala. Med hänsyn härtill och då de fasta kostnaderna vid SBL är relativt stora, skulle en nedläggning av tillverkningen av något av de större preparaten medföra ett försämrat utbyte — d. v. s. högre styckepriser — för de produkter, som kvarblir för fortsatt tillverkning.

Till frågan om att ersätta SBL:s produktion av virologiska och bakteriella preparat med import anför utredningen vidare följande allmänna synpunkter.

Det torde knappast vara realistiskt att räkna med att en forskningsverksamhet inom området skulle kunna upprätthållas vid SBL, sedan produktionen nedlagts. Det förefaller inte heller rationellt att satsa på forskning och samtidigt lägga ned den produktionsverksamhet, som skall utnyttja forskningsresultaten. Den svenska standarden både i fråga om teknik och mikrobiologi är hög, och det finns därför goda utsikter att forskning inom området i framtiden liksom hittills skall medföra viktiga bidrag till utvecklingen. En nedläggning av ifrågavarande produktion och forskning kan därför förväntas medföra en allmän försämring av våra möjligheter till profylax mot infektionssjukdomar.

För civil beredskap mot epidemiska sjukdomar torde en betryggande beredskap kunna ordnas genom lagring av vacciner. Beredskap mot bakteriologisk krigföring kan däremot inte åstadkommas på denna väg, bl. a. på grund av att smittämnen med andra egenskaper än de nu gängse kan komma i fråga och att behovet av vaccin skulle bli alltför stort. För en beredskap mot biologisk krigföring är det därför väsentligt att ha tillgång till en fungerande produktionsapparat, som vid behov omedelbart kan utnyttjas.

Under de gångna åren har SBL vid flera tillfällen kunnat utnyttja personal inom produktionen för diagnostiska undersökningar i samband med epidemier, som varit av sådan storlek att den ordinarie arbetsstyrkan för det diagnostiska arbetet inte kunnat bemästra arbetsuppgifterna.

SBL bedriver vidare en omfattande rådgivningsverksamhet i fråga om vaccinationer. En god vaccinationsprofylax förutsätter ett samarbete mellan dem, som framställer och utnyttjar vaccinerna.

Av dessa och tidigare anförda skäl förordar utredningen en fortsatt produktion vid SBL av samtliga de preparat laboratoriet f. n. framställer utom terapeutiska sera.

Vad angår möjligheterna till *e x p o r t* framhåller utredningen, att SBL:s nuvarande produktion är helt inriktad på försörjning av det egna landet med bakteriologiska preparat. Export har hittills nästan enbart förekommit i samband med internationell hjälp till krigshärjade länder eller länder, som drabbats av stora epidemier.

Den internationella handeln med bakteriologiska preparat är ganska begränsad. De flesta stater framställer själva de preparat de behöver. Både produktion och handel är ofta kringgårdade med kontrollbestämmelser och restriktioner. Ätminstone i de mindre länderna har producenterna en mycket stark, i praktiken närmast monopolistisk, ställning på marknaden inom det egna landet. Som följd härav blir f. n. de betydelsefullare preparaten i

allmänhet endast sporadiskt och i liten omfattning föremål för internationell handel.

Mot bakgrunden av dessa förhållanden finner utredningen, att utsikterna för en ekonomiskt lönsam export av de preparat, som f. n. framställs vid SBL, är så osäkra, att de inte bör tillmätas någon betydelse vid planeringen för SBL:s framtida produktion. Denna bör sålunda även i fortsättningen baseras på det inhemska behovet. Det är å andra sidan möjligt, att utsikterna till export förändras, om utvecklingsarbetet vid laboratoriet skulle frambringe nya preparat av stor betydelse eller preparat, som är väsentligt bättre än de som finns att tillgå på andra håll i världen. Det är givetvis önskvärt, att dylika eventuella möjligheter till export kan utnyttjas. Utredningen har genom kontakter med världshälsovårdsorganisationen och andra internationellt verksamma organ erfarit, att ett intresse för upphandling av bakteriologiska preparat från bl. a. Sverige föreligger. Utredningen förutsetter, att SBL:s styrelse ägnar denna fråga all uppmärksamhet.

Vid såväl SBL som SVA bedrivs bakteriologisk diagnostik och produktion för humanmedicinska resp. veterinärmedicinska ändamål. Utredningen har undersökt möjligheterna till ytterligare samordning av produktionen vid SBL och SVA. I stort sett framställer de båda institutionerna bakteriologiska preparat av intresse enbart för human- resp. veterinärmedicin. Vissa undantag finns dock. Härom anför utredningen i huvudsak följande.

Det obetydliga humana behovet av rödsjukeserum bör kunna tillgodoses genom användning av SVA:s preparat.

Liksom beträffande SBL:s tillverkning av stelkrampsserum föreslår utredningen, att SVA:s tillverkning av samma preparat nedlägges och ersättes med import. Hos SVA inneligger f. n. ett lager, som torde räcka i 10—15 år.

Vid SVA tillverkas årligen 70—75 liter råtuberkulin, vid SBL 10—12 liter. Gjorda undersökningar har visat, att SVA:s tuberkulin inte är användbart för humant bruk. Däremot har SBL:s tuberkulin visat sig tillfredsställande för veterinära ändamål. SVA saknar tillräckliga lokaler för att övertaga SBL:s produktion av tuberkulin, medan SBL har lokaler, som nyligen inretts speciellt för tuberkulintillverkning. En koncentration av tuberkulintillverkningen till SBL kräver ingen personalförstärkning vid laboratoriet, men utredningen räknar med att i varje fall två biträdestjänster vid SVA skulle kunna inbesparas och vissa laboratorietrymmen frigöras vid SVA. En renare och mer enhetlig produkt skulle vidare bli tillgänglig för veterinära tuberkulinprövningar. Med hänsyn härtill förordar utredningen, att SBL övertar SVA:s tuberkulinproduktion.

Utredningen förordar i detta sammanhang i princip, att SBL:s h ä s t h å l l n i n g överföres till SVA, som är specialiserat på djurhållning och djurskötsel samt har bättre tillgång till veterinär sakkunskap. Omläggningen innebär visserligen, att material för sprutningar och blod måste transporteras mellan SBL och SVA, men kostnaderna härför torde bli ganska obe-

tydliga och uppväges av bl. a. förbättrad veterinär kontroll av djuren och av rationaliseringsvinsten i fråga om arbetskraft och arbetsledning. Innan ståndpunkt tagits till frågan om frigörande av erforderliga spiltplatser vid SVA, som f. n. överväges av veterinärhögskoleutredningen, kan dock en definitiv tidpunkt för överförandet icke anges.

SBL förser f. n. flertalet humanbakteriologiska laboratorier i landet med normalt hästblod och hästserum. Denna verksamhet bör enligt utredningens mening övertagas av SVA, om hästhållningen överföres dit.

Utredningen framhåller, att ett så nära samarbete som möjligt mellan SBL och SVA på det administrativa området bör eftersträvas. Framför allt bör ett samarbete i fråga om inköp av förbrukningsartiklar och utrustning kunna medföra fördelar för bägge parter.

När det gäller *möjligheterna* att i krig upprätthålla *produktionen*, har utredningen undersökt frågan om förläggning av verksamheten vid SBL i bergtrum. Härutinnan anför utredningen huvudsakligen följande.

Kostnaderna för enbart det utrymme, som erfordras för sådan produktion med därtill hörande serviceenheter, kan beräknas schablonmässigt till 7 å 8 milj. kronor. En förläggning till bergtrum utanför Stockholmsområdet skulle därtill bli otillfredsställande ur driftsekonomiska synpunkter med hänsyn till bl. a. dubbleringar av lokaler, personal och apparatur. Denna olägenhet skulle visserligen kunna undvikas genom att bergtrummet förlades till SBL:s nuvarande område, men en sådan lokalisering torde strida mot gällande utrymningsplaner. Ett tredje alternativ är att förlägga all verksamhet vid SBL eller i varje fall större delen av densamma i berg. Kostnaderna härför uppskattas emellertid till 22 milj. kronor enbart för byggnader, varför utredningen bedömt en sådan lösning som orealistisk. Utredningen anser därför, att behovet av bakteriologiska preparat i ett krigsläge i första hand bör tillgodoses genom en förberedd lagerhållning av hel- och halvfabrikat. Utredningen tänker sig vidare viss mobil utrustning för framställning av bakteriella preparat, som utan alltför stor omgång kan flyttas tillsammans med övrig verksamhet vid SBL. Det torde vidare kunna övervägas att i beredskapssyfte anskaffa apparatur, som hålles i lager för att vid behov snabbt kunna uppmonteras. Kostnaderna härför är obetydliga i förhållande till dem som skulle uppkomma vid en lösning med en bergtrumsanläggning.

2. Utvecklingsarbete och forskning

Utredningen erinrar om att forskningen vid SBL varit föremål för ingående behandling av tidigare utredningar. Dessa har i princip varit eniga om att forskning är nödvändig för att SBL skall kunna fullgöra sina instruktionsenliga åligganden.

Vid sin genomgång av SBL:s nuvarande verksamhet har utredningen inte funnit det möjligt att belysa forsknings- och utvecklingsarbetet med hjälp av siffermässiga kostnadskalkyler. Utredningen har därför sökt be-

döma, hur stor del av de enskilda sektionernas arbetskraft, som utnyttjas för forskningsarbete, samt har för jämförelses skull införskaffat uppgifter från landets ledande läkemedelsindustrier angående antalet och sammansättningen av deras personal för forskningsarbete och det slag av forskning de bedriver. Det antal befattningshavare, som är sysselsatta med forskningsarbete vid SBL, har uppskattats till cirka tolv procent av den totala arbetsstyrkan. Motsvarande siffra för läkemedelsindustrin är cirka femton procent.

Utredningen framhåller, att det vid SBL bedrivna forskningsarbetet till övervägande delen har direkt anknytning till den diagnostik, produktion och epidemiologiska verksamhet, som laboratoriet bedriver, och är att betrakta som målforskning i strikt bemärkelse. Forsknings- och utvecklingsarbetets största betydelse ligger enligt utredningens uppfattning däri, att det är en förutsättning för att SBL skall kunna hålla en tillfredsställande standard på sitt rutinarbete. Ett ganska omfattande utvecklingsarbete är vidare angeläget inte minst ur den synpunkten, att SBL är centrallaboratorium för övriga bakteriologiskt diagnostiska laboratorier och den praktiskt taget enda producenten av bakteriologiska preparat i landet. SBL bör också kunna ta upp problem, som kräver stora resurser i fråga om djur, utrustning och material och som därför inte lämpligen kan tas upp på mindre institutioner.

Vidare betonar utredningen, att de akademiska institutionerna är fria i valet av forskningsuppgifter och som regel inte kan förväntas vara intresserade av eller ha kapacitet att ta upp problem, som behöver lösas för SBL:s verksamhet. Det torde därför inte vara möjligt för SBL att i någon större utsträckning lita till andra institutioners forskningsresurser. Utredningen understryker emellertid i detta sammanhang betydelsen av att befattningshavare vid SBL kan göra studiebesök vid andra laboratorier, särskilt vissa utländska institutioner.

Omfattningen av forskningsarbetet vid SBL bör enligt utredningen i främsta rummet bestämmas med den målsättningen, att SBL:s produktion, diagnostik och epidemiologiska arbete skall hållas på en hög nivå. Dessutom bör tillräckliga resurser finnas för att tillgodose behovet av utvecklingsarbete för förbättringar och rationaliseringar i driftsekoniskt avseende. Denna målsättning står också i överensstämmelse med nu gällande instruktion för SBL och med den praxis, som laboratoriet sökt följa. Instruktionen synes ge både den frihet, som behövs för ett framgångsrikt utvecklingsarbete, och den begränsning, som är önskvärd. Någon anledning att ändra av statsmakterna tidigare fattad principiell ståndpunkt rörande forskningsarbetet vid SBL föreligger enligt utredningens mening inte.

Utredningen berör i anknytning härtill frågan om den immunologiska forskningen vid SBL. Med immunologisk forskning avses härvid forskning rörande kroppens försvarsmekanismer mot tillförda främ-

mande substanser. Forskningen berör i främsta rummet infektions- och tumörsjukdomar, vissa neurologiska och invärtesmedicinska sjukdomar, exempelvis vissa njurinflammationer, vissa former av blodbrist och multipel scleros, samt allergiska sjukdomar.

Immunologisk forskning bedrivs vid SBL:s alla avdelningar alltsedan laboratoriet inrättades. Fram till de senaste åren har man praktiskt taget enbart intresserat sig för den del av immunologin, som gäller kroppens försvar mot infektionssjukdomar.

Hela det immunologiska området befinner sig enligt vad utredningen framhåller f. n. i en utveckling, vars konsekvenser för SBL:s del ännu svårigen kan överblickas. Nya metoder har utarbetats och existerande metoder har förfinats under de senare åren. Det praktiska värdet av dessa landvinningar anses emellertid ännu oklart. Utredningen finner därför lämpligt, att SBL:s produktion först rationaliseras och att man i ljuset av därvid vunna erfarenheter söker avgöra, hur SBL:s resurser för immunologiskt arbete i allmänhet lämpligen bör förstärkas. Därvid bör också prövas, om en särskild immunologisk avdelning bör inrättas eller om de redan existerande avdelningarnas resurser för immunologiskt arbete bör förstärkas.

Beträffande den av laboratorn Bertil Björklund med hjälp av ett amerikanskt forskningsanslag bedrivna *cancerimmunologiska* *forskningen* uttalar utredningen bl. a.

Forskningsarbetet inom cancerimmunologin behandlar ett område som förut inte bearbetats vid SBL. Verksamheten har tillfört SBL nya impulser och erfarenheter av stort värde. Utredningen har inte hyst något tvivel om betydelsen av att detta forskningsarbete kan fullföljas. Däremot har tveksamheten varit stor, då det gällt frågan om att inplacera denna verksamhet i SBL:s allmänna organisation. Att inrätta en särskild cancerimmunologisk avdelning är ett tänkbart alternativ. En sådan avdelning skulle emellertid skilja sig från SBL:s övriga avdelningar genom sin renodlade inriktning på forskning och genom att dess ledare i forskningens intresse måste ges betydligt större självständighet än övriga avdelningsföreståndare. Naturligare vore därför att tänka sig verksamheten organiserad som en självständig universitetsinstitution. En lokal anknytning och ett samarbete av den art som SBL haft och har med karolinska institutets virusinstitution synes vara en lämplig förebild för vad här åsyftas.

Medel för cancerimmunologiforskningen är tillgängliga under ytterligare fyra år framåt. Verksamheten har emellertid numera nått en sådan omfattning, att de av SBL upplåtna lokalerna är otillräckliga med ett långsammare framåtskridande som följd. Nämnvärda ytterligare lokalutrymmen kan f. n. inte avstås till cancerimmunologin, och även efter virusbyggnadens färdigställande blir möjligheterna att upplåta större lokaler mycket begränsade. Enär utredningen ej ansett sig kunna förorda att cancerimmunologiforskningen inlemmas i SBL:s organisation, kan utredningen ej föreslå någon lösning, som täcker dess lokalbehov. Utredningen vill emellertid starkt understryka, att en förläggning av en eventuell institution för cancerimmunologi till SBL:s område skulle medföra betydelsefulla fördelar för båda institutionerna.

3. Inre organisation och personalfrågor

Utredningen erinrar om att, då SBL:s nuvarande lokaler togs i bruk år 1937, verksamheten var fördelad på två fackavdelningar med 60 befattningshavare. Alltsedan år 1955 finnes såsom förut nämnts fyra fackavdelningar jämte ett kemiskt laboratorium och en ekonomiavdelning. Antalet befattningshavare är numera 329. Den expansion av verksamheten, som ägt rum, är sålunda betydande, men den har enligt vad utredningen framhåller likväl inte motsvarat den mycket snabba utvecklingen inom den medicinska mikrobiologin.

Nämnda expansion hänför sig till största delen till preparatproduktionen. För flera preparat har produktionen nått en industriliknande omfattning. Det diagnostiska och epidemiologiska arbetet har också ökat avsevärt. Totala antalet diagnostiska prov uppgick år 1939 till 27 700 och budgetåret 1958/59 till 233 300. Utvecklingen på det virusdiagnostiska området har vidare under de senaste åren framkallat krav från hälsovårdsorgan och läkare, som SBL inte haft resurser att möta. SBL kan f. n. inte heller tillgodose anspråken som central- och referenslaboratorium på detta område, en uppgift som blivit angelägnare allteftersom flera viruslaboratorier i landet tillkommit. Den förutnämnda nybyggnaden för virusdiagnostik beräknas emellertid kunna tas i bruk 1961, varigenom förutsättningar i fråga om lokaler för en tillfredsställande virusdiagnostisk verksamhet skapas.

Utredningen påpekar, att SBL sedan år 1950 oavbrutet varit föremål för utredningar, som fört fram till principiella ställningstaganden i vissa avseenden. Främst erinras om förstärkningen av de administrativa och tekniska resurserna i samband med sakrevisionens förslag till omorganisation 1954 och det påbörjade uppförandet av nya lokaler för virusdiagnostik. Ingen av utredningarna har emellertid lett fram till en slutlig lösning av frågan om produktionen av vacciner och sera. Detta förhållande har omöjliggjort långsiktig planering och rationalisering av denna del av laboratoriets verksamhet, eftersom hela tiden frågan om produktionens förläggning till annat håll eller ersättande med import varit öppen. Sekundärt har nämnda förhållanden försvårat planeringen av servicefunktionerna inom laboratoriet, vilka givetvis i hög grad påverkas av om produktionen ligger kvar eller ej. Organisatoriska problem och lokalfrågor har därför ofta fått lösas på kort sikt med provisoriska åtgärder, vilket framför allt gäller produktionen av bakteriella vacciner och sera. Med enstaka undantag, t. ex. immunglobulinerna, har sålunda SBL inte på länge nämnvärt kunnat bidra till utvecklingen på detta område utan har fått nöja sig med att söka följa med utvecklingen utomlands. Ovissheten om preparatproduktionen har också skapat nackdelar av administrativ och drifts-ekonomisk art för laboratoriet i dess helhet.

Den eftersläpning, som inträffat på viktiga områden, gäller enligt utredningen framför allt de administrativa och tekniska organen, vilka inte kunnat följa med den snabba tillväxten av det fackliga arbetet. Den bristande jämvikten är särskilt märkbar också i fråga om lokalerna, som inte är tillräckliga och i många avseenden inte lämpade för nuvarande verksamhet.

Vad beträffar SBL:s indelning i avdelningar skiljer den nuvarande organisationen i stort sett på diagnostik och produktion inom det bakteriologiska området men inte inom det virologiska området. Denna arbetsindelning tar enligt utredningens uppfattning inte hänsyn till det samband som råder mellan olika slag av produktion. Servicefunktionerna är i stort sett centraliserade till gemensamma serviceavdelningar, en organisation som i praktiken visat sig rationell men som inte fullföljts i vissa avseenden. Sålunda är substratberedning, kemiskt servicearbete och djurhållning splittrade på olika enheter.

I fråga om den organisatoriska arbetsfördelningen inom de olika avdelningarna konstaterar utredningen en tendens till alltför stark uppdelning på arbetsenheter. Härigenom har åtskilliga arbetsenheter blivit alltför små för att fungera med full effektivitet. Denna ordning skapar även nackdelar för arbetsledning och arbetsövervakning.

Såsom tidigare framhållits anser utredningen ett intensifierat samarbete mellan SBL och SVA kunna medföra ömsesidiga fördelar för bägge institutionerna. Utredningen föreslår därför, att föreståndaren för SVA skall ingå som ledamot av SBL:s styrelse. I analogi härmed bör föreståndaren för SBL vara ledamot av SVA:s styrelse.

Utredningen anmärker i detta sammanhang, att nuvarande arvoden till styrelsens ledamöter — 1 200 kronor per år till ordföranden och 30 kronor per sammanträdesdag till övriga icke självskrivna ledamöter — synes låga i förhållande till de krav på arbetsinsats som måste ställas på ledamöterna och det ansvar som är förknippat med ledamotskapet. På grund härav föreslås, att ordföranden ersättes med 2 400 kronor för år och övriga icke självskrivna ledamöter med 1 200 kronor för år.

För att lösa speciella problem av t. ex. teknisk, kemisk, mikrobiologisk eller ekonomisk natur snabbare och billigare än om laboratoriet bearbetar ifrågavarande problem med egna resurser föreslår utredningen, att laboratoriet ges möjlighet att vid behov tillkalla s ä r s k i l d e x p e r t i s.

I och med att SBL år 1954 tillfördes en tjänst som byrådirektör och chef för den då nybildade ekonomiavdelningen, kunde föreståndaren avlastas ett antal administrativa uppgifter. Den kraftiga expansionen av SBL:s verksamhet har emellertid neutraliserat verkningarna av denna förstärkning. För att reservera föreståndarens kapacitet för centrala samordnings- och planeringsuppgifter bör föreståndaren avlastas rutinmäs-

siga arbetsuppgifter. I detta syfte föreslår utredningen en organisation, som möjliggör en ökad delegation av ansvar och arbetsuppgifter. Vidare förordar utredningen, att en av avdelningsföreståndarna förordnas att som föreståndarens ställföreträdare biträda föreståndaren mot ett arvode av förslagsvis 200 kronor per månad.

Utredningens förslag till avdelningsindelning framgår av bil. A. Förslaget innebär, att antalet fackavdelningar blir oförändrat fyra, medan serviceavdelningarna minskar med en genom att — såsom framgått av det föregående — stordjurhållningen överföres till SVA. I grova drag innebär förslaget, att all preparatproduktion — fränsett framställningen av diagnostiska antigen och sera för laboratoriediagnostik — koncentreras till en *produktionsavdelning*. Den virologiska diagnostiken skiljes alltså från framställningen av viruspreparat och organiseras som en särskild avdelning, benämnd den *virologiska avdelningen*. De diagnostiska uppgifter, som f. n. utföres vid den serologiska avdelningen, överföres till den *bakteriologiska avdelningen*, som i övrigt helt motsvarar den nuvarande diagnostiska avdelningen och till vilken alltså all bakteriologisk och mykologisk diagnostik hänföres. Den *epidemiologiska avdelningen* bibehålles oförändrad. Utredningen har sökt samla alla funktioner av servicekaraktär till neutrala serviceenheter. Sålunda har kemiska servicefunktioner inklusive substratberedning av alla slag sammanförts till en *kemisk avdelning* och alla administrativa, tekniska och övriga funktioner av servicekaraktär till en *ekonomiavdelning*.

Till denna allmänna översikt fogar utredningen följande kommentarer.

Den väsentligaste frågan, då det gäller en funktionell uppdelning av SBL:s fackmässiga verksamhet, rör *sambandet mellan virusdiagnostik och produktion av viruspreparat*. Båda verksamhetsgrenarna använder i stor utsträckning samma metoder. Vissa driftsekonomiska fördelar kan därför uppnås genom en samordning. Å andra sidan föreligger stora och viktiga olikheter. Varje diagnostiskt prov kräver en individuell bedömning ur medicinska och mikrobiologiska synpunkter. Vid framställningen av bakteriologiska preparat är metodiken däremot enhetlig för varje slag av preparat och tillåter att stor-skalaförfaranden tillämpas. Enligt utredningens uppfattning är sambanden mellan bakteriell och virologisk produktion starkare än sambanden mellan diagnostik och produktion. Med hänsyn till det anförda finner utredningen, att allmänna driftsekonomiska och organisatoriska skäl motiverar en sammanslagning av all produktion till en avdelning.

När det gäller *organisationen av forskningsarbetet* diskuterar utredningen, huruvida allt utvecklingsarbete inom SBL bör samlas till en särskild forskningsavdelning. Enligt utredningens uppfattning bör emellertid utvecklingsarbetet inom diagnostiken inte skiljas från rutinarbetet. Bakteriologiskt såväl som virologiskt utvecklingsarbete inom diagnostikens område utföres till större delen på samma material som rutinverksamheten. Ett särhållande av rutinverksamhet och diagnostiskt utvecklingsarbete skulle därför medföra dubbleringar av verksamheten i betydande om-

fattning och minska effektiviteten i arbetet. Även inom produktionen är enligt utredningen ett intimt samband mellan rutin och forskning påtagligt. Framför allt har rutinarbetet på grund av sin biologiska karaktär ett ständigt behov av kontakt med utvecklings- och kontrollarbetet. Däremot finner utredningen sambandet mellan forskning inom diagnostik och produktion mindre uttalat. På anförda skäl anser utredningen, att en för hela SBL gemensam forskningsavdelning inte bör inrättas. I stället bör diagnostisk forskning bedrivas vid bakteriologiska resp. virologiska avdelningen och produktionsforskning vid produktionsavdelningen.

I fråga om organisationen inom de olika avdelningarna anför utredningen bl. a.

Bakteriologiska avdelningens arbetsuppgifter blir desamma som den nuvarande diagnostiska avdelningens, varjämte den från serologiska avdelningen övertar vissa funktioner, som ej har direkt samband med produktionen. Alla kvalificerade sterilitetsundersökningar vid laboratoriet samlas till förevarande avdelning, som med hänsyn härtill bör förstärkas med en laboratorieassistent i A 11. Å andra sidan indrages två laboratoriebiträdestjänster å nuvarande serologiska avdelningen.

Den diagnostiska avdelningens sektion för smådjurshållning bör övertagas av ekonomiavdelningen.

På grund av den ökade betydelse svampsjukdomarna fått under senare år speciellt sedan antibiotika införts bör en arvodesbefattning som mykolog omändras till heltidstjänst som laboratorieläkare.

Virologiska avdelningen. Den nuvarande sektionen för histologi vid virusavdelningen är inte så stor, att den bör ställas under särskild ledare utan föreslås sortera direkt under avdelningsföreståndaren.

Det stora antalet tarmvirusarter och deras speciella egenskaper gör det önskvärt, att odling av dessa virusarter hänföres till en särskild enterovirussektion, medan odling av övriga virusarter bör ske vid en allmän virusodlingssektion. F. n. måste stora mängder prov frysas ned för undersökning vid någon senare tidpunkt. Då härtill kommer att utredningen förutser en snabb stegring av anspråken på virusodlingar utifrån, bör SBL:s resurser för denna verksamhet byggas ut.

Tyngdpunkten inom den virusdiagnostiska verksamheten har under de senaste åren successivt förskjutits från metoder, som använder befruktade ägg och försöksdjur, i riktning mot förfaranden, som utnyttjar vävnadskulturer. Anläggning och skötsel av vävnadskulturer är en omfattande och specialiserad arbetsuppgift och måste också vara avskild från arbetet med diagnostiska prov på grund av risken för föroreningar av kulturerna. På grund härav bör organiseras en särskild vävnadskultursektion.

Utredningen föreslår vidare att en särskild virusantigensektion tillskapas. Om inte SBL inom en nära framtid tar upp produktionen av dylika reagens, måste de olika viruslaboratorierna själva framställa sina antigen och sera, vilket leder till ett oekonomiskt utnyttjande av landets knappa resurser på området och till en bristfällig standardisering av virusdiagnostiken. Sektionen kommer att få en av de viktigaste uppgifterna i utbyggnaden av virusdiagnostiken i landet.

Typning av virus är vidare en så svår och omständlig uppgift, att en arbetsenhet med speciell träning för uppgiften bör finnas. Det förefaller

utredningen riktigt, att denna verksamhet anslutes till virusantigensektionen.

Utredningens förslag beträffande virusdiagnostiken innebär sammanfattningsvis, att antalet sektioner för virusdiagnostik ökas från tre till sex genom tillkomsten av den nya virusantigensektionen och genom uppdelning av den nuvarande virusodlingssektionen i tre sektioner. Till virusantigensektionen har knutits en laborator, som jämväl avses tjänstgöra som ställföreträdande avdelningsföreståndare. I princip bör emellertid laboratorn kunna knytas till vilken som helst av sektionerna.

På avdelningsföreståndarens sektion har placerats en laboratorieassistent för att biträda vid ledningen av avdelningens tekniska personal. Varje sektion har vidare försetts med en laboratorieassistent för kvalificerat laboratoriearbete och som förman för sektionens laboratorie- och institutionsbiträden.

Produktionsavdelningen. Planeringen för produktionen vid SBL bör syfta till att ge denna verksamhet en mera industribetonad karaktär än hittills bl. a. genom ökad teknisk och driftsekonomisk sakkunskap.

Den nuvarande organisationen, i vilken rutinproduktion och utvecklingsarbete bedrivs parallellt utan organisatorisk åtskillnad, erbjuder bl. a. den fördelen att tillverkningsprocessen hela tiden står under kontroll av mikrobiologer. Å andra sidan saknar den mikrobiologiska personalen i allmänhet teknisk utbildning och erfarenhet. Tekniska och driftsekonomiska synpunkter kommer därför ofta i andra hand, om rutinproduktionen helt ombesörjes av mikrobiologer. Ur effektivitets- och driftsekonomiska synpunkter är det önskvärt, att rutin- och utvecklingsarbete hålles isär.

Av nu anförda skäl föreslår utredningen, att rutinproduktionen resp. kontroll- och utvecklingsarbetet hålles organisatoriskt åtskilda inom produktionsavdelningen. Avsikten härvidlag är, att utvecklingssektionernas mikrobiologer skall utnyttjas för en kontinuerlig mikrobiologisk kontroll av rutinproduktionen. De väsentliga fördelarna med det nu tillämpade systemet kan på detta sätt tillvaratagas samtidigt som ett rationellare utnyttjande av arbetskraften och en effektivisering av produktionen i dess helhet uppnås. Som en biprodukt erhålles möjlighet att på ett enkelt sätt redovisa kostnaderna för rutinproduktion och utvecklingsarbete var för sig.

Enligt utredningens förslag skall produktionsavdelningen omfatta tre större arbetsenheter, nämligen en för rutinproduktion samt en för bakteriellt och en för virologiskt kontroll- och utvecklingsarbete. I den förstnämnda arbetsenheten ingår två sektioner för bakteriell resp. virologisk produktion samt en arbetsenhet för dispensering m. m., vilken övertages från ekonomiavdelningen. All djurhållning överföres till ekonomiavdelningen, medan däremot organisationen för diskarbetet — främst av lokala skäl — inte ändras.

Förslaget till personaluppsättning är uppgjort med sikte på de resurser som behövs för en produktion, som i stort sett motsvarar den nuvarande. Förslaget förutsätter vidare, att en metodomläggning till tankodling genomföres beträffande bakteriella vacciner, att serumtillverkningen nedlagts och att SVA:s tuberkulintillverkning överförts till SBL. Hänsyn har inte tagits till den nedgång i personalbehovet, som uppkommer till följd av minskning av produktionen av poliovaccin.

Sektionerna för framställning av bakteriella preparat resp. viruspreparat samt för dispensering har underställts en driftsingenjör, som är avsedd att vara den direkte ledaren av all rutinproduktion. I fråga om förmåga till arbetsledning och planering blir kraven på driftsingenjören betydande på grund av sektionernas storlek och heterogena karaktär, i synnerhet som produktionen avses vara självbärande och konkurrenskraftig gentemot utländska tillverkare. Driftsingenjören beräknas av utredningen bli den som representerar det högsta tekniska kunnandet inom organisationen. Med hänsyn till dessa krav bör tjänsten placeras i A 26. Vid behov bör kontraktsanställning övervägas.

Cheferna för driftsektionerna (assistenter i högst A 23) bör i främsta rummet ha tekniska, kemiska eller mikrobiologiska kunskaper.

Den av utredningen föreslagna metodomläggningen beträffande bakteriella preparat från odling av bakterier i små volymer till tankodling beräknas medföra en väsentlig rationalisering av framställningsprocedurerna. Antalet arbetsmoment vid framställningen av bakteriesuspensionerna är nämligen i viss utsträckning direkt proportionellt mot antalet kärl, som ingår i satsen. Detta senare antal reduceras för en del preparat 20 gånger, och för andra så mycket som 200 gånger. Ökning av satsstorlekarna medför också en minskning av personalbehovet. Sekundärt medför vidare omläggningen en minskning av disk, transporter och substratarbete. Organiseringen av verksamheten i större sektioner och renodlingen av arbetsuppgifterna minskar även personalbehovet. Utredningen föreslår en personalminskning med sex personer å sektionen för framställning av bakteriella preparat, samt framhåller, att denna minskning inte medför någon reduktion i SBL:s produktionsmarginaler. I själva verket ökar enligt utredningen möjligheterna att på kort tid framställa och dispensera stora mängder bakteriella vacciner. Förslaget innebär alltså en viktig förbättring av beredskapen på detta område.

Var och en av de två sektionerna för kontroll- och utvecklingsarbete får en laborator som chef. Utredningen anser sig inte vilja föreslå en gemensam chef för dessa båda sektioner, enär de bakteriologiska och virologiska fälten är så stora och så skilda åt i många avseenden, att en vetenskapsman som regel inte behärskar båda fälten. Laboratorerna bör självständigt kunna utföra vetenskapliga undersökningar för produktionens behov och leda de yngre forskarna inom sektionerna i deras arbete.

Utredningen framhåller, att dess förslag inte medför någon förstärkning av personalresurserna för utvecklingsarbetet men att förbättringen av organisationen m. m. bör ge en betydelsefull ökning av effektiviteten även i utvecklingsarbetet.

Epidemiologiska avdelningen. I det fältepidemiologiska arbetet har det enligt utredningen ofta framstått som en brist att avdelningen saknar tillgång till veterinär sakkunskap. Vid utredning av epidemier måste ofta beaktas smittvägar från djur till människa och vice versa. För att förbättra epidemiberedskapen i landet bör överhuvud eftersträvas en närmare samverkan mellan veterinärer och läkare. Utredningen föreslår därför, att en tjänst som veterinär knytes till avdelningen. Då veterinären också avses bli chef för SBL:s djurhållning, har tjänsten redovisats under ekonomiavdelningens djursektion. En befattning som deltidsanställd veterinär vid stordjurstallarna bör i samband härmed indragas.

För att tillgodose behovet av skrivhjälp bör avdelningen förstärkas med ett skrivbiträde.

Kemiska avdelningen. Utredningen har förutsatt att till avdelningen överföres all substratberedning utom för odling i tankar. I övrigt beröres i princip icke det nuvarande kemiska laboratoriets organisation och verksamhet. Genom överföring från andra avdelningar ökas den kemiska avdelningens personal från 12 till 29 personer.

Det fysikaliskt-kemiska laboratoriets resurser kommer att kraftigt ökas, då den nya virusbyggnaden tages i bruk. Av ledaren för laboratoriet kräves bl. a. förmåga att handha komplicerad vetenskaplig apparatur och att teoretiskt analysera och bearbeta erhållna resultat. Med hänsyn härtill bör laboratorieingenjörstjänsten vid detta laboratorium uppflyttas från högst Ae 15 till Ae 19.

En tjänst som institutionstekniker i A 9 bör vidare utbytas mot en tjänst som ingenjörbiträde i A 12 som en följd av de högre krav ny utrustning och utvecklingen på området ställer på arbetsenheten.

Enär arbetet med rening av serum bortfaller, har arbetsstyrkan reducerats med en vaktmästare. Å andra sidan tillkommer ett biträde för disk och rengöring av apparaturen i samband med utbyggnaden av virusdiagnostiken.

När det gäller substratberedningen har utvecklingen under senare år medfört att »kokboks»-metoder mer och mer ersatts av exakta kemiska förfaranden. I stigande utsträckning användes också kemiska metoder för kontroll av substratens sammansättning och renhetsgrad. Med hänsyn härtill bör substratsektionen ledas av en assistent i högst A 23, som förutsättes vara kemist med högskoleutbildning.

Arbetsstyrkan vid substratsektionen har kunnat reduceras med tre personer bl. a. till följd av att införandet av tankodling minskar belastningen på sektionen.

Ekonomiavdelningen. Omdispositionerna av hittills behandlade avdelningar inverkar i betydande utsträckning på ekonomiavdelningen, som föreslås organiserad i en djursektion, en teknisk och en administrativ sektion.

All djurhållning samlas enligt förslaget till ekonomiavdelningen. Som skäl härför anför utredningen, att då det nya virushuset för virusdiagnostik tages i bruk, djurhållningen med nuvarande organisation skulle vara uppdelad i fyra olika enheter. Genom en samordning av djurhållningen under gemensam ledning skulle utfodringen av djuren och förhindrande av epizootier underlättas liksom redovisning och kontroll av djur- och foderåtgång samt planering av djuranskaffning och djurhållning.

För att biträda den vetenskapliga personalen med ingrepp, sprutningar, blodtappningar och obduktioner samt självständigt utföra sådant arbete, vilket kräver mångårig vana, föreslås att djursektionen förses med fyra institutionstekniker.

Virusdiagnostikens utbyggnad kräver en ökning av sektionen med tre djurvårdare, men samtidigt minskas personalbehovet med två djurvårdare och ett institutionsbiträde genom nedläggningen av serumtillverkningen och på grund av rationalisering. Då stordjuren överföres till SVA, beräknas sektionens personal kunna minskas med en stallförman och fyra djurvårdare. SVA:s motsvarande personal beräknas öka med högst fyra tjänster.

Verkstadspersonalen vid den tekniska sektionen föreslås utökad med sju tjänster. Trots tidigare personaltillskott har verkstadskapaciteten nämligen under de senaste åren varit otillräcklig i förhållande till arbetsupp-

gifterna. Verksamheten är praktiskt taget helt inriktad på att avhjälpa uppkommande fel, och även härvid förekommer långa dröjsmål. Kontinuerligt underhåll, förebyggande service och nykonstruktioner av specialapparat kan inte inrymmas i programmet. Den bristande verkstadskapaciteten vållar ofta driftstopp och kassationer med försämrad driftsekonomi som följd. Härtill kommer det nya virushuset med sina många servicekrävande fasta anläggningar (ventilation, kylrum, termostatrums, avdödning etc.) och speciella byggnadstekniska konstruktion att öka belastningen på den tekniska personalen.

Utbyggnaden av virusdiagnostiken kräver att diskpersonalen ökas med fyra tjänster, men samtidigt minskar behovet av diskpersonal med två tjänster genom rationalisering av produktionen.

Utredningen anser, att stora brister föreligger i fråga om städningen, som vid en institution av SBL:s karaktär bildar grundvalen för skyddet både mot föroreningar av arbetsmaterialet och mot laboratorieinfektioner bland personalen. Vittgående skyddsåtgärder har vidtagits i fråga om arbetsmetoder, skyddskläder, person- och materielslussar, sterilrum, luftsteriliseringsanläggningar etc. Den undermåliga städningen äventyrar effekten av dessa ofta kostsamma åtgärder. Anledningen till de otillfredsställande förhållandena är enligt utredningen att städningen utföres enligt kollektivavtal, vilket beträffande löneberäkning och föreskrifter om arbetsutförande inte är utarbetat med hänsyn till de särskilda förhållandena vid SBL. Utredningen, som samrått med städningkonsulenten hos statens avtalsnämnd, föreslår dels att städpersonalen löneplansanställes, dels att disk- och städarbete kombineras så, att det utföres av gemensam personal, som förslagsvis utnyttjas på halvtid för den ena och på halvtid för den andra uppgiften. Det för städning erforderliga personalbehovet beräknas till en tillsyningsman, en vaktmästare och 11 ekonomibiträden för nuvarande lokaler, sex biträden för år 1961 tillkommande lokaler (virusbyggnad, utbyggnad av centraldisk etc.) och tre biträden för den tillbyggnad för produktionen som utredningen föreslår. Lönekostnaden för den personal, som sålunda beräknats för nuvarande lokaler, uppgår i 1959 års löner till 135 000 kronor per år. Som jämförelse nämnes att belastningen på omkostnadsanslaget för avlöning till städpersonal f. n. uppgår till cirka 136 000 kronor per år.

Den administrativa sektionen föreslås förstärkt med fem tjänster, varav en vaktmästare, ett kontorsbiträde och ett ekonomibiträde till följd av arbetsbelastningen vid SBL redan är anställda som extra arbetskraft under större delen av året.

Utredningen framhåller, att rutinmässig insamling och bearbetning av intern statistik och andra underlag för en effektiv administration sker i otillräcklig omfattning. Kostnadsanalyser, taxeberäkningar och ekonomisk kontroll — fränsett den rent räkenskapsmässiga — är av denna orsak eftersatta. Bristerna i dessa avseenden inverkar menligt på planering, rationalisering och anslagsberäkningar.

Inventarietrollen är ofullständig, och instruktionsenligt föreskrivna årliga inventeringar har icke kunnat genomföras med tillbörlig säkerhet. Årslånga förseningar har uppstått i uppbyggnaden av kostnadsbokföringen. Inköpsverksamheten kan under nuvarande förhållanden inte bedrivas med full ekonomisk effektivitet. Den nya organisationen förutsätter en ökad insats från den administrativa sektionen för avlastning av

fackavdelningarnas högre befattningshavare i största möjliga utsträckning, för förbättring av möjligheterna till intern kostnadsredovisning och kontroll och för insamling och bearbetning av driftsstatistiskt material för hela laboratoriet. Syftet är härmed att öka möjligheterna till en riktig planering och en god driftsekonomi. Mot bakgrunden av det nu anförda förslår utredningen, att inköpskontoret och kameralkontoret förstärkes med en byråassistent i A 17 resp. en kontorist samt att kamrerstjänsten uppflyttas från Ae 19 till Ae 21 och kassörstjänsten från Ae 10 till Ae 12.

Sammanfattningsvis innebär utredningens förslag, att den totala personalstyrkan ökar från 329 till 346 personer. Då i den förstnämnda siffran ingår en för tidsbegränsade uppgifter anställd arvodesingenjör, utgör den verkliga personalökningen 18 personer. Härtill kommer städpersonal för nyttillkommande lokaler, 9 personer. Däremot har ej medräknats för nuvarande lokaler avsedd städpersonal, enär uppkommande belastning på avlöningsanslaget helt motsvaras av minskning på omkostnadsanslaget.

De förändringar i personalsammansättningen vid SBL, som betingas av utredningens förslag, framgår av följande uppställning.

<i>För närvarande</i>	<i>Utredningens förslag</i>
Diagnostiska avdelningen	Bakteriologiska avdelningen
1 laboratoriebiträde..... högst A 9	2 laboratorieassistenter ..... A 11
1 mykolog, arvode..... 15 300	1 laboratorieläkare..... högst Ag 23
	+1
Virusavdelningen	Virologiska avdelningen
<i>Avdelningsföreståndarens sektion</i>	<i>Avdelningsföreståndarens sektion</i>
2 laboratoriebiträden..... högst A 9	2 laboratorieassistenter..... A 11
1 kontorsbiträde ..... A 1/5	1 laboratoriebiträde..... högst A 9
	2 kontorsbiträden..... A 1/5
	+2
<i>Virusdiagnostisk sektion</i>	<i>Enterovirus-, allmän virusodlings- och vävnads-</i> <i>kultursektioner</i>
1 laboratorieläkare..... högst Ae 23	3 laboratorieläkare..... högst Ae el. Ag 23
1 laboratorieassistent..... Ae 11	3 laboratorieassistenter..... Ae 11
2 laboratoriebiträden..... högst A 9	5 laboratoriebiträden..... högst A 9
1 förste biträde..... A 5	
2 institutionsbiträden..... högst A 5	5 institutionsbiträden..... högst A 5
	+9
<i>Virusserologisk sektion</i>	<i>Virusserologisk sektion</i>
1 laboratoriebiträde..... högst A 9	1 laboratorieassistent..... A 11
	+ 0
	<i>Virusantigensektion</i>
	1 laborator..... Ae 26
	1 förste laboratorieassistent ..... Ae 13
	2 laboratoriebiträden..... högst A 9
	2 institutionsbiträden ..... högst A 5
	+6

För närvarande

Utredningens förslag

Histologisk sektion

2 laboratoriebiträden..... högst A 9

-2

Serologiska avdelningen

1 kontorsbiträde..... A 1/5

Produktionsavdelningen

1 kanslibitråde..... A 7

1 driftsingenjör..... Ae 26

1 kontorsbiträde..... A 1/5

+2

4 laboratorieläkare..... högst Ae 23

1 läkare, arvode..... 8 196

10 laboratoriebiträden..... högst A 9

1 institutionsvaktmästare..... A 8

7 institutionsbiträden..... högst A 5

Sektion för framställning av bakteriella preparat samt kontroll- och utvecklingssektion

2 laboratorieläkare²..... högst Ae 231 assistent¹..... högst Ag 231 förste laboratorieassistent²..... Ae 131 laboratorieassistent¹..... A 111 institutionstekniker¹..... A 96 laboratoriebiträden^{1 2}..... högst A 95 institutionsbiträden^{1 2}..... högst A 5

- 6

Sektioner för produktion med utvecklingsarbete vid virusavdelningen

5 laboratorieläkare..... högst Ag 23

1 läkare, arvode..... 8 196

2 laboratorieassistenter..... A 11

15 laboratoriebiträden..... högst A 9

2 vaktmästare..... A 7

3 förste biträden..... A 5

15 institutionsbiträden..... högst A 5

Sektion för framställning av viruspreparat samt kontroll- och utvecklingssektion

3 laboratorieläkare²..... högst Ag 231 assistent¹..... högst Ag 231 förste laboratorieassistent²..... Ae 133 laboratorieassistenter^{1 2}..... A 1114 laboratoriebiträden^{1 2}..... högst A 91 vaktmästare¹..... A 718 institutionsbiträden^{1 2}..... högst A 5

- 2

Dispenseringssektion (ekonomiavdelningen)

1 institutionstekniker..... A 9

1 vaktmästare..... A 8

2 förste biträden..... A 5

11 ekonomibiträden..... A 2/3

Dispenseringssektion

1 förman..... Ae 12

1 institutionstekniker..... A 9

2 institutionsbiträden..... högst A 5

7 ekonomibiträden..... A 2/3

-4

Epidemiologiska avdelningen

Epidemiologiska avdelningen

1 kontorsbiträde..... A 1/5

+1

Kemiska laboratoriet

1 laboratorieingenjör..... Ae 15

2 institutionstekniker..... A 9

2 institutionsvaktmästare..... A 8

1 ekonomibitråde..... A 2/3

Kemiska avdelningen

Allmänt laboratorium samt fysikaliskt-kemiskt laboratorium

1 laboratorieingenjör..... Ae 19

1 ingenjörbiträde..... Ag 12

1 institutionstekniker..... A 9

1 vaktmästare..... A 7

2 ekonomibiträden..... A 2/3

± 0

¹ Sektion för framställning av preparat.² Sektion för kontroll och utveckling.

För närvarande

Substratsektioner vid serologisk avdelning, virusavdelningen och ekonomiavdelningen

1 laboratorieingenjör.....	högst Ae 15
2 institutionsvaktmästare.....	A 8
1 förste biträde.....	A 5
7 ekonomibiträden.....	A 2/3

Ekonomiavdelningen

1 byrådirektör.....	Ae 24
1 laboratorieingenjör.....	Ae 24
1 ingenjör, arvode.....	25 020

Djursektioner vid diagnostisk avdelning, serologisk avdelning och virusavdelning samt stordjurstallar

1 veterinär, arvode.....	4 524
2 stallförmän.....	Ao 9
1 institutionstekniker.....	Ao 9
1 institutionsbiträde.....	högst A 5
9 djurvårdare.....	A 7
8 vaktmästare.....	A 7

Teknisk sektion
(verkstäder m. m.)

1 instrumentmakare.....	Ae 11
2 reparatörer.....	Ae 9
4 reparatörer.....	A 8
1 hantverkare.....	A 8
2 värmeskötare.....	A 8
1 eldare.....	A 7
2 vaktmästare.....	A 7

(centraldisk)

1 förste biträde.....	A 5
-----------------------	-----

Utredningens förslag

Substratsektion

1 assistent.....	högst Ag 23
2 laboratoriebiträden.....	högst A 9
1 förste institutionsbiträde.....	Ag 7
1 institutionsbiträde.....	högst A 5
3 ekonomibiträden.....	A 2/3

— 3

Ekonomiavdelningen

1 byrådirektör.....	Ae 26
---------------------	-------

— 2

Djursektion

1 veterinär ¹	högst Ae 23
4 stallförmän.....	A 9
4 institutionstekniker.....	A 9
13 djurvårdare.....	A 7

± 0

Teknisk sektion
(verkstäder m. m.)

1 elektriker.....	Ae 12
1 biträdande maskinmästare.....	Ae 11
2 instrumentmakare.....	Ae 11
4 reparatörer.....	Ae 9
5 reparatörer.....	A 8
3 hantverkare.....	A 8
4 eldare.....	A 8

+ 7

(centraldisk)

1 förste institutionsbiträde.....	Ae 7
2 förste biträden.....	A 5

+ 2

(städning)

1 städtillsyningsman, arvode.....	11 400
1 vaktmästare.....	A 7
20 ekonomibiträden.....	A 2/3

+ 22

¹ Gemensamt med epidemiologisk avdelning

För närvarande

Kameralkontor

1 kamrer.....	Ae 19
1 kassör.....	Ae 10
2 kontorister.....	Ao 9
9 kontorsbiträden.....	A 1/5
2 ekonomibiträden.....	A 2/3

Personalkontor

2 kontorsbiträden.....	A 1/5
------------------------	-------

Inköpskontor

1 vaktmästare.....	A 7
--------------------	-----

Utredningens förslag

Kameralkontor

1 kamrer.....	Ae 21
1 kassör.....	Ae 12
3 kontorister.....	Ao resp. Ae 9
8 kontorsbiträden.....	A 1/5
3 ekonomibiträden.....	A 2/3

+ 1

Personalkontor

3 kontorsbiträden.....	A 1/5
------------------------	-------

+ 1

Inköpskontor

1 byråassistent.....	Ae 17
2 vaktmästare.....	A 7
1 kontorsbiträde.....	A 1/5

+ 3

Utredningen berör vissa kompetens- och lönefrågor rörande högre tjänster. I fråga om kompetenskraven föreslår utredningen ingen ändring för avdelningsföreståndarna för bakteriologiska och epidemiologiska avdelningarna. Av avdelningsföreståndaren för den virologiska avdelningen bör enligt utredningens mening krävas läkarbehörighet i anatomi med vad som gäller för nyssnämnda båda avdelningsföreståndare. Däremot anser sig utredningen inte böra kräva, att föreståndaren för produktionsavdelningen är läkare och ej heller att han har specialistutbildning i både bakteriologi och virologi. För befattningen bör kunna ifrågakomma t. ex. civilingenjörer, kemister, biologer och läkare. I övrigt bör kompetenskraven i fråga om vetenskaplig och praktisk utbildning vara desamma för denna befattning som för övriga avdelningsföreståndare. Tjänsten som avdelningsföreståndare för kemiska avdelningen har numera höjts till B 1. På grund härav bör de formella kompetenskraven bringas i överensstämmelse med dem som gäller för övriga avdelningsföreståndare.

Beträffande sektionscheferna anser utredningen, att vid de diagnostiska avdelningarna bör krävas läkarutbildning utom i undantagsfall, medan för övriga avdelningar kemisk, farmaceutisk, mikrobiologisk, biologisk, humanmedicinsk, veterinärmedicinsk och teknisk utbildning liksom hittills bör kunna komma i fråga. Vad gäller sektionschefer i laboratorers ställning bör ställas samma krav på vetenskaplig kompetens som på universitetslaborator.

Beträffande lönefrågorna anför utredningen, att dess förslag innebär en viss skärpning av de formella kompetenskraven för den högre utbildade personalen. Vidare kommer den nya organisationen att ställa större krav på både avdelningsföreståndare och laboratorer genom delegationen av ansvar och uppgifter och genom att effektiviseringen av utvecklingsarbetet kommer att kräva ökade vetenskapliga insatser från dessa befattningshavare. Effektiviteten blir därför beroende av att SBL kan rekrytera

och behålla kompetenta befattningshavare för sina viktigare poster. Utredningen erinrar om att sakrevisionen tidigare föreslagit lönegraden B 3 och professors kompetens och ställning för avdelningsföreståndarna och att utredningen angående tillverkningen av bakteriologiska sera och ympämnen föreslog samma lönegrad för produktionschefen.

Sedan nyssnämnda utredning avgivit sina förslag, har SBL:s möjligheter att konkurrera om den knappa, högt kvalificerade arbetskraften försämrats genom tillkomsten av nya laboratorier. Utredningen erinrar vidare om att universitetsprofessorer är placerade i B 3 och universitetslaboratorer i B 1, medan SBL:s avdelningsföreståndare och laboratorer är placerade i B 1 resp. A 26. Vid de bakteriologiska och virologiska universitetsinstitutionerna har professorer och laboratorer därjämte i regel betydande extrainkomster i form av avgifter för vissa prov. De akademiska institutionerna kan också erbjuda en friare ställning i arbetet, framför allt bättre möjligheter till forskning. De statliga och kommunala sjukhusanställningarna för bakteriologer och virologer ger i stort sett likartade arbetsförhållanden som SBL men väsentligt högre inkomster på grund av rättigheten för laboratorieöverläkare till inkomster av vissa prov. SBL har till följd av berörda förhållanden under de sista åren förlorat flertalet av sina bästa krafter till akademiska institutioner samt till statliga och kommunala sjukhus.

Utredningen förklarar sig ha velat redovisa dessa svårigheter för SBL att konkurrera om personal för laboratoriets nyckeltjänster på grund av dessa tjänsters betydelse för effektiviteten i den föreslagna organisationen. Utredningen framlägger emellertid inte några förslag till lönegradsförändringar för nu avsedda cheftjänster utan förutsätter, att lönegradsförändringarna blir föremål för förhandlingar mellan vederbörande personalorganisationer och civildepartementet.

När det gäller chefen för ekonomiavdelningen, som f. n. är placerad som byrådirektör i Ae 24, är det utredningens uppfattning, att tjänsten redan i nuvarande organisation bort placeras i A 26. Utredningens förslag, som förutsätter en högre grad av driftsekonomisk inriktning vid laboratoriet än tidigare, ett mycket fast grepp om kostnadsfrågor och ekonomisk kontroll samt ytterligare krav på långsiktig planering, skärper de krav, som bör ställas på innehavaren av denna chefsbefattning. Utredningen anser sålunda, att tjänsten bör uppflyttas till byrådirektör i A 26.

4. Lokal- och utrustningsfrågor

Utredningen anmärker att sedan huvudparten av SBL:s lokaler tillkom under senare delen av 1930-talet, lokalbeståndet utökats med knappt en tredjedel, medan under motsvarande tid personalen har sexdubblats. F. n. är nya lokaler för SBL:s virusdiagnostik och karolinska institutets virusinstitution under uppförande. Dessutom uppföres lokaler för centraldisk

samt personalmatsalar m. m. och bibliotek. I samband med att den nya virusbyggnaden tages i bruk frigöres vissa laboratorieutrymmen, men dessa utrymmen är för små för att medföra någon egentlig lättnad i lokalsituationen för övriga verksamhetsgrenar.

Vid en systematisk genomgång av SBL:s lokaler och lokalbehov har utredningen funnit, att lokalerna för flera av laboratoriets verksamhetsgrenar är underdimensionerade för nuvarande omfattning av verksamheten. Detta gäller i främsta rummet preparatproduktionen och serviceorganen. Lokaler-na är vidare fördelade på ett stort antal byggnadsenheter, varigenom transporterna blir långa och omfattande och arbetsövervakningen svår. Slutligen föreligger en påfallande brist på sekundäryttrymmen, framför allt förråds- och kylutrymmen.

För att avhjälpa de påtalade bristerna föreslår utredningen dels en tillbyggnad för produktionen av bakteriella vacciner — fränsett kontroll- och utvecklingsarbetet — dels en omdisposition av befintliga lokaler.

Tillbyggnaden avses inrymma lokaler för — förutom framställning av bakteriella preparat — dispensering och inpackning av samtliga preparat, som SBL tillverkar, samt för kylagring av färdiga produkter. Tillbyggnaden, som ges lokal anslutning till för produktionen av bakteriella vacciner viktiga funktioner såsom substratberedning, kemiska undersökningar och disk, föreslås få en sammanlagd volym av 4 600 kubikmeter och en disponibel golvyta av 1 300 kvadratmeter. Härtill kommer ett reservutrymme av cirka 800 kubikmeter, som tills vidare inte bör inredas. Byggnadskostnaderna kan enligt utredningen preliminärt uppskattas till cirka 300 kronor per kubikmeter eller sammanlagt 1 620 000 kronor. Utredningen förklarar, att alla möjligheter att pressa byggnadskostnaderna genom förenkling av byggnadssättet iakttagits i enlighet med de föreskrifter, som lämnats av statsmakterna i skilda sammanhang.

Omdispositionerna av befintliga lokaler, som till största delen kan genomföras först sedan virusbyggnaden och den föreslagna tillbyggnaden färdigställt, beräknas kosta sammanlagt 354 000 kronor, varav 48 000 kronor motsvarar normalt fastighetsunderhåll. Utredningen påpekar vidare, att i ombyggnadskostnaderna ingår omändringsarbeten för ett belopp av cirka 90 000 kronor, vilka inte aktualiseras av den föreslagna omorganisationen utan av omdispositioner, som föranledes av tillkomsten av virusbyggnaden.

Utredningen understryker, att dess förslag till om- och tillbyggnader syftar till att så långt möjligt samla all verksamhet, som funktionellt och organisatoriskt hör samman, till lokala enheter. De föreslagna organisationsförändringarna är enligt utredningen till sina väsentliga delar genomförbara endast under förutsättning att byggnadsplanerna realiserats. Utredningen framhåller slutligen, att radikala ingrepp skulle erfordras för att få en i allo fullgod anpassning av nuvarande lokaliteter till den verksamhet SBL bedriver. Av kostnadsskäl har utredningen emellertid utarbetat om- och

tillbyggnadsförslagen med sikte på minsta möjliga ingrepp i nuvarande lokaliteter. De resultat, som kan uppnås härigenom, är enligt utredningens mening ändå betydande.

Vad beträffar den tekniska utrustningen vid SBL har utredningen funnit, att en förbättring och utökning av densamma i vissa avseenden skulle medföra en inbesparing av arbetskraft och därför är motiverad av rationaliseringsskäl. Den utrustning, som kräves för att genomföra utredningens rationaliseringsförslag, har kostnadsberäknats till 1 250 000 kronor. Härav belöper cirka 520 000 kronor på två fasta och en mobil odlingsstank med nödvändiga tillbehör, 180 000 kronor på dispenseringsutrustning — nuvarande dispenseringsutrustning är försliten och omodern och måste förnyas oberoende av utredningens förslag — 172 000 kronor på utrustning för laboratoriearbete, 56 000 kronor på maskinell utrustning av fast karaktär och 198 000 kronor på fast och mobil inredning.

Av utredningen föreslagna investeringar uppgår sålunda i runt tal till sammanlagt (1 620 000 + 354 000 + 1 250 000) 3 250 000 kronor.

5. Tidsplan för omorganisationen

Utredningen räknar med att genomförandet av föreslagna förändringar av metoder och organisation kommer att kräva åtskillig tid och bör ske i etapper.

Den föreslagna avdelningsindelningen kan genomföras utan hänsyn till ombyggnader och omläggning av metodik och bör tillämpas så snart som möjligt. Som lämplig tidpunkt föreslår utredningen hösten 1961, då den nya virusbyggnaden tages i bruk, varvid en separering av virusavdelningen i en diagnostisk och en produktionsdel under alla förhållanden blir aktuell. Däremot bör sektionsindelningen inom produktionsavdelningen inte tillämpas förrän metoderna för framställning av bakteriella vacciner omlagts. Nämnade omläggning kan inte börja genomföras förrän den föreslagna tillbyggnaden färdigställts, vilket utredningen beräknar kunna ske tidigast under första halvåret 1963. Sektionsindelningen kan sålunda tillämpas först under budgetåret 1963/64. I samband härmed och med inflyttningen i de nya lokalerna bör personalstyrkan för dispensering, inpackning m. m. kunna minskas. Övriga reduceringar av personalen för framställning av bakteriella vacciner får därefter ske parallellt med inkörningen av de nya, för rutinproduktion endast i mindre omfattning utprovade tankodlingsmetoderna under en tidrymd av 3—4 år.

När den nya avdelningsindelningen börjar tillämpas, bör nyckelposterna för produktionen vara besatta. Detta gäller tjänsterna som avdelningsföreståndare, driftsingenjör och laboratorer för utvecklings- och kontrollarbete.

Utbyggnaden av den virusdiagnostiska verksamheten föreslås av utredningen bli genomförd under loppet av två budgetår. Enligt utredningens

mening bör större delen av den högre men endast en del av den tekniska personalen utses det första året.

En minskning av poliovaccinproduktionen och i samband därmed av personalen för denna verksamhet förutses av utredningen kunna ske tidigast budgetåret 1964/65, då landets befolkning upp till 50-årsåldern beräknas vara tillfredsställande ympad. På grund av osäkerheten i utvecklingen under de närmaste åren bör det enligt utredningen få ankomma på laboratoriets styrelse att framdeles förelägga Kungl. Maj:t förslag beträffande personalbehovet för poliovaccinproduktionen.

Underdimensioneringen av ekonomiavdelningen försvårar i dagens läge laboratoriets drift. Anspråken på avdelningen kommer att öka genom utbyggnaden av virusdiagnostiken. Föreslagna förstärkningar för avdelningen bör därför enligt utredningens mening genomföras redan fr. o. m. den 1 juli 1961.

6. Budgetmässig ställning

Vad gäller SBL:s budgetmässiga ställning finner utredningen, att nuvarande anslagskonstruktion omöjliggör en med hänsyn till verksamhetens art nödvändig och smidig flexibilitet i medelstildelningen. Utredningen framhåller, att SBL:s verksamhet i allt väsentligt är tvångsstyrd av laboratoriets instruktionsenliga plikt att svara för epidemiberedskapen i riket. Utredningen har emellertid funnit, att önskemålen om flexibilitet i medelstildelningen kan tillgodoses genom förhållandevis små jämkningar i nuvarande anslagskonstruktion. Utredningen, som förutsätter att SBL i sina årliga petita lämnar en utförlig redogörelse för planerad produktion och övrig verksamhet, föreslår sålunda, att under avlöningsanslaget uppföres en ny, förslagsvis upptagen post till ersättningar till expertis och tillfällig arbetskraft. Denna bör delas upp på en av Kungl. Maj:t maximerad delpost till expertis och en icke maximerad post till tillfällig personal. Förstnämnda delpost bör disponeras för ändamål, som berörts i samband med utredningens förslag beträffande styrelsen för SBL. Delposten till tillfällig arbetskraft bör av laboratoriet kunna tagas i anspråk för att täcka ökade personalkostnader i anledning av inträffade epidemier eller andra oförutsedda händelser. Utredningen understryker, att endast tillfälliga personalkostnader bör avföras från ifrågavarande post. Därest posten anlitas under ett budgetår, bör laboratoriet därefter i petita lämna en redogörelse för anledningen härtill samt redovisa den personal som avlönats därifrån. Vid bifall till förevarande förslag anser utredningen, att anslagsposten till övrig icke-ordinarie personal kan upptagas som obetecknad.

I fråga om omkostnadsanslaget föreslår utredningen, att anslagsposten till reseersättningar av laboratoriet efter framställning till Kungl. Maj:t får disponeras för utländska resor samt att den under anslagsposten till övriga

utgifter upptagna delposten till inköp och underhåll av inventarier och instrument uppföres som särskild av Kungl. Maj:t maximerad anslagspost. Vid bifall härtill anser utredningen inte erforderligt, att nuvarande maximering av posten till övriga utgifter bibehålles.

I övrigt föreslår utredningen vissa omdispositioner och justeringar av uppställningen av omkostnadsstaten, betingade av önskemålen om bättre överensstämmelse mellan anslagsposternas rubriceringar och utgifternas art samt mellan anslagsposterna och SBL:s detaljerade bokföring på kostnadsslagskonton.

7. Kostnads- och anslagsfrågor

Utredningen beräknar, att ett genomförande i full utsträckning av dess förslag kommer att medföra följande förändringar i fråga om personaluppställning och årliga personalkostnader, utslagna på fackverksamhetens olika grenar. I uppställningen har bortsetts från minskade personalkostnader till följd av serumtillverkningens nedläggande men å andra sidan medräknats personalreduktionen (3 tjänster) genom överflyttning av arbetsuppgifter mellan SBL och SVA.

	Personal- förändring	Årliga kostnader
Bakteriologisk diagnostik, andel i allmän förstärkning av ser- viceorgan	+ 3 pers.	+ 58 500
Virusdiagnostik, utbyggnad totalt	+ 35 »	+ 682 500
Produktion av bakteriella preparat, nettorationalisering	- 16 »	- 312 000
Produktion av viruspreparat, nettoförändring	+ 2 »	+ 39 000
Epidemiologiska verksamheten	+ 2 »	+ 39 000
	<hr/>	<hr/>
	+ 26 »	+ 507 000

I angivna belopp ingår förutom löner även kostnaderna för pension, sjukförsäkringsavgift, vikarier, övertid m. m.

Utredningens förslag beträffande om- och tillbyggnad samt utrustning medför, som förut nämnts, ett investeringsbehov av 3 250 000 kronor. Med tillämpning av avskrivnings- och ränteberäkning innebär utredningens förslag en ökning av de årliga lokal- och inventariestkostnaderna med i runt tal 258 000 kronor. Rationaliseringsvinsten genom omorganisationen av den bakteriella preparatproduktionen, som i den nyss angivna tablan beräknats till 312 000 kronor, överstiger sålunda den av investeringsbehovet förledda totala kostnadsökningen med (312 000 — 258 000) 54 000 kronor. Utredningen understryker, att nämnda investeringsbehov ej uteslutande hänför sig till produktionen av bakteriella preparat samt att, oavsett hur produktionsfrågan än löses, ombyggnadsarbeten skulle erfordras och försliten utrustning behöva ersättas. En icke obetydlig del av investeringskostnaderna faller därför i realiteten direkt eller indirekt på SBL:s övriga verksamhetsgrenar.

Beträffande de anslagsmässiga konsekvenserna av förslagen anser utredningen, att för byggnadskostnaderna — i runt tal 2 000 000 kronor — halva beloppet bör anvisas å kapitalbudgeten för budgetåret 1961/62 och återstoden för budgetåret 1962/63. För utrustningen erforderliga medel — 1 250 000 kronor — torde icke behöva disponeras förrän under budgetåret 1962/63. Med hänsyn till leveranstiderna för odlingstankar, autoklaver m. m. torde dock beställningsbemyndigande behöva lämnas för en relativt stor del av beloppet under budgetåret 1961/62.

Utredningen förutser slutligen följande anslagsutveckling, därvid avlösningsanslagen beräknats efter 1960/61 års löner:

Avlösningsanslaget

	Anslag	Ökn. el. minskn.
1960/61	5 442 000	
1961/62	6 239 000	+ 797 000
1962/63	6 321 000	+ 82 000
1963/64	6 272 000	- 49 000
1964—1967, successiv nedgång till	6 163 000	- 109 000

Utredningen påpekar, att det för budgetåret 1960/61 i verkligheten använt beloppet uppräknats med 288 000 kronor med hänsyn till beräknade merutgifter för löner i anledning av propositionen nr 151/1960 angående statstjänstemännens löner under åren 1960 och 1961 m. m. Vidare framhålls, att i beloppet för budgetåret 1961/62 inräknats dels 50 000 kronor för den föreslagna nya anslagsposten till expertis och tillfällig arbetskraft, dels 200 000 kronor för städningskostnader, som eljest skulle ha belastat omkostnadsanslaget.

Omkostnadsanslaget

	Anslag	Ökn. el. minskn.
1960/61	3 317 000	
1961/62	3 400 000	+ 83 000
1962/63	3 430 000	+ 30 000
1963/64	3 530 000	+ 120 000

Utredningen anför, att i omkostnadsanslaget ingående post till inköp av bakteriologiska preparat för budgetåret 1961/62 uppräknats med 50 000 kronor med hänsyn till förslaget om import av terapeutiska sera.

Yttrandena

Utredningens förslag har i allt väsentligt godtagits av remissmyndigheterna. *Statskontoret* finner sålunda utredningsförslaget innebära ett gott tillvaratagande av de möjligheter till rationalisering, som föreligger vid i huvudsak oförändrad produktionsinriktning. *Styrelsen för SBL* tillstyrker livligt, att förslagen genomföres, och uttalar, att betänkanudet i praktiken är en generalplan för SBL. *Medicinalstyrelsen* anser, att vissa skäl talar för

att omläggningen av laboratoriets verksamhet ges en mer restriktiv inriktning, men förordar dock utredningens förslag.

Apotekarsocietetens direktion uttalar, att det, i avvaktan på att läkemedelsutredningens förslag (SOU 1955:44) och därmed frågan om de bakteriologiska preparatens ställning avgöres, är angeläget att större nyinvesteringar sker endast för andra grenar av laboratoriets verksamhet än preparattillverkningen. Tänkbart är att tillverkningen vid laboratoriet kommer att ske i betydligt mindre utsträckning än nu. Direktionen påpekar vidare, att frågan om detaljdistributionen av bakteriologiska preparat icke berörts av utredningen. Ett överförande av distributionen till apoteksväsendet skulle medföra icke oväsentliga möjligheter till personal- och lokalbesparingar vid SBL.

I fråga om möjligheterna att överföra produktionen av bakteriologiska preparat till industrin eller apoteksväsendet anser *statskontoret* det vara klarlagt, att läkemedelsindustrin och apoteksnäringen icke är beredda att i varje fall under den närmaste tiden i någon nämnvärd utsträckning övertaga produktionen av här ifrågakarande preparat.

Medicinalstyrelsen yttrar, att det inte är orealistiskt att tänka sig att läkemedelsindustrin i framtiden kommer att successivt börja tillverka immunbiologiska preparat, och framhåller, att det ur principiell synpunkt vore önskvärt att även läkemedelsindustrin framdeles kunde upptaga och utveckla produktionen av sådana preparat. Det kan enligt styrelsens mening inte heller uteslutas, att utländska företag i större utsträckning än hittills kommer att konkurrera med SBL på den svenska marknaden.

Från *svenska laboratorieläkarföreningens* sida ifrågasättes om möjligheten till samarbete med industrin varit föremål för tillräckligt allsidig bedömning. *Apotekarsocietetens direktion* hävdar, att — även om något tillverkningsmonopol för SBL beträffande tillverkningen av bakteriologiska preparat formellt sett icke kan sägas föreligga — det med nuvarande speciallagstiftning torde vara förenat med mycket stora svårigheter för en enskild läkemedelsproducent att i konkurrens med SBL upptaga tillverkning av dylika preparat. En helt annan situation skulle enligt direktionens mening uppstå, om preparaten klassificerades som farmaceutiska specialiteter och i samband därmed såväl import som inhemsk tillverkning utanför SBL kunde medgivas. Å andra sidan har *läkemedelsindustriföreningen* anslutit sig till vad utredningen anfört i sitt betänkande.

Vad beträffar frågan om att ersätta SBL:s tillverkning med import finner *statskontoret* beredskapsskäl tungt vägande för en bibehållen produktion och stöder utredningen helt i nämnda hänseende. Vid förändringar på den internationella marknaden kan frågan enligt ämbetsverkets uppfattning givetvis komma i ett annat läge och får då omprövas. Framtida rön angående preparatens lagringsduglighet kan också förändra

synen på beredskapsfrågan. Enligt *medicinalstyrelsens* mening är en bred inhemsk produktion av största betydelse för att säkra tillgången på de preparat, som erfordras för att bekämpa infektionssjukdomar av olika slag, helst som erfarenheten visar att importmöjligheterna t. ex. vid uppträdande pandemier snabbt kan försämrats.

Styrelsen för SVA framhåller också vikten ur beredskapssynpunkt av att en produktionsapparat för bakteriologiska preparat existerar.

Utredningens förslag att nedlägga tillverkningen av terapeutiska sera och ersätta denna med import har allmänt godtagits. Dock anför *överbefälhavaren*, att åtgärder bör vidtagas, som möjliggör att produktionen ånyo snabbt kan igångsättas.

Överbefälhavaren och *försvarets sjukvårdsstyrelse* understryker härjämte vikten av att mobil tankodlingsapparat anskaffas och hålles i lager för att vid behov snabbt kunna uppmonteras. Enligt *sjukvårdsstyrelsens* mening är det alltför optimistiskt att förutsätta, att de för SBL planerade odlingstankarna kan förflyttas utan omgång.

Vad gäller samarbetet med SVA hävdar *statskontoret*, att spörsmålet om samarbetet med resp. avgränsningen till SVA vunnit en för nuläget i stort sett tillfredsställande lösning. Att hästhållningen överflyttas till SVA utgör ett önskvärt steg mot gemensam stordjurshållning för vetenskapliga institutioner i huvudstaden eller dess grannskap. Även *statens sakrevision*, *veterinärstyrelsen* och *styrelsen för SVA* ansluter sig till förslaget beträffande överflyttning av hästhållningen. SVA:s styrelse framhåller, att nuvarande stallbyggnader vid SVA dock först måste utökas.

SVA:s styrelse avstyrker bestämt förslaget, att SBL skulle övertaga SVA:s tillverkning av tuberkulin. SVA:s tillverkning är sju gånger större än SBL:s men kostnaden bara en tredjedel av SBL:s. Styrelsen påpekar, att den personal, som utredningen ansett kunna indragas vid SVA i samband med överförande av tillverkningen till SBL, tjänstgör under två månader vid tuberkulinlaboratoriet men i övrigt arbetar vid andra laboratorier inom SVA:s serologiska avdelning. Styrelsen framhåller vidare, att det icke är känt huruvida fågeltuberkulin framställt efter samma metod som SBL:s tuberkulin över huvud taget är användbart för veterinära ändamål.

Veterinärstyrelsen är inte heller övertygad om att denna omläggning medför vare sig praktiska eller ekonomiska fördelar och ifrågasätter om förslaget bör genomföras.

I flera remissyttranden har berörts tillverkningen av BCG-vaccin, vilken tills vidare bedrivs vid bakteriologiska laboratoriet i Göteborg. *Styrelsen för SVA* anser, att det hade varit lämpligt att utredningen tagit upp även denna tillverkningsfråga till prövning.

Enligt *styrelsen för SBL* bör frågan om hur tillverkningen i fortsättningen bör infogas i den statliga organisationen bli föremål för särskild utredning.

Utredningens uttalanden om forsknings- och utvecklings-

arbetet vid SBL har ej föranlett erinringar från remissmyndigheternas sida. *Överbefälhavaren* understryker angelägenheten av att SBL:s forskningsresurser icke minskas, eftersom detta skulle medföra sämre möjligheter att följa utvecklingen på området och sämre beredskap i vad gäller skyddet mot biologisk krigföring.

Vad särskilt gäller immunologisk forskning beklagar *styrelsen för SBL* med instämmande från bl. a. *försvarets sjukvårdsstyrelse*, att frågan om en immunologisk avdelning vid SBL har uppskjutits och understryker liksom *universitetskanslern* och *styrelsen för SVA*, att frågan om en förstärkning av SBL:s resurser för immunologiskt arbete i allmänhet snarast bör bli föremål för närmare övervägande.

Om den vid SBL bedrivna cancerimmunologiska forskningsverksamheten anför *SBL:s styrelse*.

Styrelsen måste understryka, att även sedan virusbyggnaden och den tilltänkta produktionsbyggnaden färdigställda SBL tyvärr inte kan bereda nämnvärt ytterligare lokalutrymme för denna verksamhet. Om statsmakterna ville särskilt med tanke på cancerimmunologisk forskning besluta att förlägga en särskild byggnad på laboratoriets område, där plats för ändamålet finnes, skulle en sådan åtgärd hälsas med glädje av styrelsen. Härigenom möjliggjort fortsatt samarbete skulle utan tvivel vara till stort gagn för SBL:s verksamhet.

Styrelsen för SVA ansluter sig till utredningens uppfattning, att ifrågasvarande forskning bör utföras av en fristående akademisk institution men att ett samgående av likartad typ som det nu existerande mellan SBL och karolinska institutets virusinstitutet borde kunna åsyftas.

Medicinska fakulteten i Uppsala åter uttalar tveksamhet om utredningens förslag på denna punkt och framhåller, att forskningsverksamheten vid SBL bör ha praktisk inriktning på vid laboratoriet aktuella problem. Till dem hör enligt fakultetens mening f. n. icke immunologisk cancerforskning.

Medicinska fakulteten i Lund anför, att av utredningen skisserade projekt bör bli föremål för överarbetning och utredning, innan ställning kan tagas till frågan om en särskild universitetsinstitution för cancerimmunologisk forskning bör inrättas.

Medicinska fakulteten i Göteborg anser den cancerimmunologiska verksamheten vara av så speciell natur att den med fördel kan överföras till lämplig universitetsinstitution eller till forskningsinstitut. Först vid den något ovissa tidpunkt, då beredning av cancerserum eller vaccin i större skala kan ifrågakomma, kan frågan om samarbete med SBL aktualiseras.

Lärarkollegiet vid karolinska institutet delar utredningens uppfattning om vikten av att den cancerimmunologiska forskningen fullföljes och anser i likhet med utredningen, att uppförandet av en nybyggnad synes vara den mest rationella lösningen liksom att en lokal anknytning till SBL skulle vara till fördel för såväl den cancerimmunologiska forskningen som den immunologiska verksamheten vid SBL. Däremot finner kollegiet, att förutsättningarna för att inlemma verksamheten i karolinska institutets organisation f. n. knappast är gynnsamma, och anser det vara lyckligast, om den cancerimmunologiska forskningen åtminstone tills vidare kunde organiseras på annat sätt än utredningen föreslagit.

Universitetskanslern har kommit till den uppfattningen, att vissa fördelar är förknippade med en lokal förläggning av den cancerimmunologiska forskningsverksamheten till SBL-området. Frågan om inrättande av en särskild universitetsinstitution för ändamålet eller verksamhetens överförande till lämpligt forskningsinstitut bör närmare övervägas, och universitetskanslern förutsätter, att lärarkollegiet vid karolinska institutet upptar detta spörsmål till omprövning och framlägger de förslag, vartill denna prövning kan ge anledning.

Utredningens förslag till organisation av SBL accepteras i allt väsentligt av remissmyndigheterna. När det gäller de krav på flexibilitet och elasticitet, som måste ställas på SBL:s organisation, fyller förslaget enligt styrelsen för SBL mycket höga anspråk och innebär avsevärda förbättringar. Även på lång sikt tänkbara och vittgående förändringar i verksamheten torde enligt styrelsen kunna tillgodoses utan att man frångår de organisatoriska linjer utredningen utstakat.

Vad gäller utredningens förslag beträffande SBL:s styrelse finner veterinärstyrelsen, styrelsen för SVA och svenska laboratorieläkarföreningen välbetänkt, att föreståndaren för SBL skall ingå i SVA:s styrelse och omvänt föreståndaren för SVA ingå i SBL:s styrelse. Veterinärstyrelsen förordar, att SBL:s föreståndare därvid ersätter den ledamot av SVA:s styrelse, som f. n. förordnas efter förslag av medicinalstyrelsen.

Utredningens förslag till inre organisation finner styrelsen för SBL vara väl underbyggt och avvägt. Utredningen synes enligt styrelsen på ett lyckligt sätt ha renodlat funktioner av olika slag och utnyttjat fördelarna av specialiserade arbetsenheter.

Överläkaren Sievers ifrågasätter, om inte den bakteriologiska avdelningen borde ha tillgodosetts bättre och om inte intresset för den virologiska avdelningen och för produktionsavdelningen varit för stort. Docenten Svedmyr anser tveksamt, om en gemensam produktionsavdelning för virologiska och bakteriologiska preparat medför förbättringar på virussidan, och ifrågasätter, om det inte är mera rationellt att från början bilda två produktionsavdelningar, en för bakteriella och en för virologiska preparat.

Styrelsen för SVA förmenar, att till produktionsavdelningen även bör höra sterilitetskontrollen.

Övergången till mer industrialiserad verksamhet hälsas med glädje av svenska laboratorieläkarföreningen. Överläkaren Sievers uttalar, att tankodlingstekniken icke endast är teoretiskt möjlig utan även synes vara det mest ändamålsenliga tillvägagångssättet. Oaktat man får räkna med ganska dryga engångskostnader, är utredningens förslag att rekommendera, då tankodlingstekniken måste betraktas som framtidens.

Statens sakrevision ansluter sig till utredningens förslag om övergång till stordrift men påpekar, att besparingarna genom tankodling helt uppväges av utbyggnaden av virusdiagnostiken och genom förstärkningen av serviceorganen. Revisionen ifrågasätter vidare, om det för framställning av

bakteriella vacciner i större skala erfordras så stora odlingstankar som utredningen föreslagit.

Professorn Malmgren menar, att produktionen av bakteriella ympämnen och toxoider för enbart det normala fredsbehovet i vårt land inte motiverar tillgripande av industriella metoder i den skala utredningen föreslagit. Ökningen av satsvolymen har i första hand betydelse för beredskapen och även för möjligheterna att komma in på exportmarknaden.

SVA:s styrelse uttalar, att då systemet uppenbarligen är otillräckligt prövat, försöksproduktionen i första hand bör ske i mindre och provisorisk skala.

Om utredningens förslag beträffande *personalfrågorna* uttalar *styrelsen för SBL* att utredningen synes ha lyckats i sina strävanden att utnyttja den kvalificerade — och därmed dyraste — arbetskraften på effektivast möjliga sätt. Styrelsen framhåller vidare, att utredningen framlagt ett minimiförslag, där alla möjligheter till begränsning av personalkostnaderna tillvaratagits. Den tilltänkta personaluppsättningen vid de olika arbetsenheterna är enligt styrelsen beträffande såväl antal befattningshavare som lönegradsplaceringar vad som oundgängligen erfordras för en effektiv och ekonomisk verksamhet men ej heller mer. För styrelsen framstår det därför som oavvisligt, att utredningens förslag genomföres i sin helhet med vissa av styrelsen närmare angivna modifikationer. Om så ej sker, uppnås icke det avsedda rationaliseringssyftet, och den nya organisationens funktion äventyras.

Medicinalstyrelsen yttrar.

Det höga krav på fackkunskap och praktiska insikter, som måste ställas på de ledande befattningshavarna vid laboratoriet, bör motsvaras av en löneställning, som ger laboratoriet möjlighet att framgångsrikt konkurrera om sådan högkvalificerad arbetskraft inom andra verksamhetsområden, som står öppna för den. Utan en sådan lönepolitik riskeras att de ledande befattningarna förvandlas till passagetjänster med täta ombyten av innehavare eller långa vakanser, vilket i längden måste inverka menligt på laboratorieverksamheten.

Statens sakrevision finner det erforderligt, att personalen vid den virologiska avdelningen utökas i samband med att den nya virusbyggnaden tages i bruk. Revisionen ifrågasätter emellertid om det är möjligt och erforderligt att genomföra denna utbyggnad i den takt, som utredningen förutsatt.

Statens lönenämnd ifrågasätter, om utredningen följt normerna för placering av teknisk biträdespersonal.

I anslutning till utredningens synpunkter beträffande vissa kompetens- och lönefrågor rörande högre tjänster uttalar *svenska laboratorieläkarförbundet*, att nuvarande kompetenskrav för avdelningsföreståndarna och statsepidemiologen är alltför vaga och därför bör upptagas till förnyad prövning.

Även *styrelsen för SBL* framhåller, att fordringarna på avdelningsföreståndare och laboratorer i fråga om vetenskaplig skicklighet bör utformas med större klarhet än hittills varit fallet och föreslår som förebild föreskrifterna i den nya instruktionen för statens institut för folkhälsan.

Styrelsen för SVA finner det vara en fördel, om avdelningsföreståndaren för produktionsavdelningen äger medicinsk utbildning med minst tre års tjänstgöring vid mikrobiologiskt laboratorium. Styrelsen framhåller vidare nödvändigheten av att tillräcklig personal med mikrobiologiska kunskaper finnes representerad vid driftenheten och förordar, att av de två sektionscheferna för preparatframställning fordras bakteriologisk resp. virologisk utbildning.

När det gäller lönefrågorna för de högre tjänsterna finner *svenska laboratorieläkarföreningen* rimligt, att avdelningsföreståndarna, som visserligen icke har någon undervisningsskyldighet men enligt föreningens mening är ledare för en omfattande forskningsverksamhet och har vida större administrativa uppgifter än flertalet universitetsprofessorer, placeras i samma lönegrad som dessa professorer eller i B 3. Samma synpunkter anföres av *SBL:s styrelse*, som föreslår att föreståndaren för laboratoriet placeras i Bp 5 med hänsyn till den stora omfattning laboratoriets verksamhet numera nått och därmed sammanhängande ökat ansvar. Avdelningsföreståndaren vid produktionsavdelningen, som måste vara förtrogen med både bakteriologi och virologi och dessutom ha förmåga att bedöma driftstekniska frågor, bör placeras i B 4. Övriga avdelningsföreståndare bör ha placering i paritet med professor, d. v. s. i B 3. Laboratorerna bör vidare enligt styrelsen och *svenska laboratorieläkarföreningen* placeras i samma lönegrad som universitetslaboratorerna eller B 1.

Statens lönenämnd har icke något att erinra mot att chefen för driftenheten å produktionsavdelningen placeras i A 26.

Styrelsen för SBL anser, att sistnämnde tjänsteinnehavare bör ha en med laborator jämförbar ställning och placeras i B 1. Styrelsen påpekar, att det torde möta svårigheter att finna en person, som besitter den erfarenhet och de egenskaper befattningen kräver, varför styrelsen anser viktigt att kontraktsanställning kan tillgripas, för att lönevillkoren inte skall försvåra rekryteringen.

Att chefen för ekonomiavdelningen uppflyttas från Ae 24 till Ae 26 finner *statskontoret* väl motiverat med hänsyn till angelägenheten av att ekonomiavdelningen redan från början får en fastare och mer driftsekonomisk inriktning än hittills.

Styrelsen för SBL anser för sin del, att de av utredningen anförda nya kraven på den ifrågavarande befattningshavaren motiverar placering i B 1 med benämningen ekonomidirektör. För att de ekonomiska frågorna skall få erforderlig tyngd i samarbetet mellan fackavdelningarna och ekonomiavdelningen är det enligt styrelsens uppfattning av vikt, att tjänsten placeras

i nämnda lönegrad. *Statens lönenämnd* är däremot ej övertygad om att en uppflyttning av tjänsten från Ae 24 är motiverad.

Vad slutligen beträffar behovet av en ställföreträdare för SBL:s föreståndare med särskilt arvode yttrar *statskontoret*, att innan definitiv ställning tages till förslaget, bör man söka vinna en tids erfarenhet av det nya systemet i stort. Enligt ämbetsverkets mening bör nämligen föreståndarens arbete bli mindre betungande genom den omfördelning av arbetsuppgifterna laboratorieavdelningarna emellan som utredningen föreslagit.

Överläkaren Sievers föreslår, att föreståndarens ställföreträdare ges högre lönegradsplacering i stället för tilläggsarvode.

Av utredningen ifrågasatta övriga personalförstärkningar och tjänsteförändringar vid de skilda avdelningarna har föranlett vissa erinringar från remissmyndigheternas sida. Sålunda bör enligt *styrelsen för SBL* en tjänst som laboratorieassistent i A 11 vid vardera av bakteriologiska och virologiska avdelningarna med hänsyn till den centrala funktionen och kravet på kvalificerade kunskaper inom resp. avdelnings hela område i stället inrättas som förste laboratorieassistent i A 13.

Statens lönenämnd har ingen erinran mot att chefen för bakteriologiska avdelningens mykologisektion placeras i högst A 23.

Veterinärstyrelsen och *styrelsen för SVA* finner väl motiverat, att laboratoriet tillföres en heltidstjänst som veterinär, men anser, att tjänsten närmast bör knytas till den epidemiologiska avdelningen och icke till ekonomiska avdelningens djursektion med hänsyn till att sökande bör äga bakteriologisk utbildning och epizootologisk erfarenhet och icke allmänna erfarenheter som praktiserande veterinär.

Likaså anser *överbefälhavaren*, att den föreslagne veterinären helt bör utnyttjas för epidemiologiskt arbete, enär de virologiska forskningsresurserna på det veterinärmedicinska området är mycket begränsade. För djurhållningen bör enligt överbefälhavarens uppfattning avses särskild veterinär.

Enligt *styrelsen för SBL* torde veterinären efter en planläggnings- och organisationsperiod kunna ägna den helt övervägande delen av sin tid åt den epidemiologiska avdelningen. På grund av de stora krav på kunskaper och vetenskaplig förmåga, som arbetsuppgifterna ställer, bör tjänsten placeras i laboratorists ställning och lönegrad. — *Styrelsen* anser vidare, att tjänsten som hälsovårdskonsulent i Ae 17 vid samma avdelning med hänsyn till central ställning och rådgivande funktion i förhållande till landstingens och länshälsovårdsförbundens hälsovårdskonsulenter, av vilka flertalet är placerade i 19:e lönegraden, bör uppflyttas till Ae 21. — Slutligen föreslår *styrelsen*, att en laboratoriebiträdestjänst utbytes mot en sjukskötersketjänst — för vilken bör erfordras distriktssköterskekompetens — i Ae 12 för att biträda vid det fältepidemiologiska arbetet.

Vad gäller den kemiska avdelningen anser *styrelsen för SVA* anmärk-

ningsvärt, att avdelningens sektioner ledes enbart av laboratorieingenjörer resp. laboratorieläkare. Åtminstone en laborator med biokemisk utbildning bör tillkomma. Även för substratberedningen, som intar en vital position inom institutioner av SBL:s och SVA:s typ, är en sådan kvalitativ förstärkning önskvärd.

Överläkaren Sievers betvivlar, att man kan få en duglig kemist med högskoleutbildning att kvarstanna någon längre tid som chef för substratsektionen, om tjänsten placeras i A 23.

Styrelsen för SBL finner uppenbart, att en mer kvalificerad chef för det fysikaliskt-kemiska laboratoriet kräves än som kan förvärfvas med den föreslagna lönegraden A 19. Lika klart är enligt styrelsen, att arbetsuppgifterna volymmässigt ej kan bemästras med den föreslagna personaluppsättningen. En ny cheftjänst i högst Ae 23 bör därför inrättas för en akademiskt skolad kemist eller tekniker och nuvarande laboratorieingenjörs-tjänst bibehållas med oförändrad lönegradsplacering. Vidare är det enligt styrelsen ofrånkomligt att inrätta en kanslibiträdestjänst i Ae 7 som handsekreterare åt avdelningsföreståndaren.

Statens lönenämnd är ej övertygad om att arbetsuppgifterna för kamreren eller kassören å ekonomiavdelningen kommer att undergå sådana förändringar, att en lönegradsuppflyttning är motiverad.

När det gäller föreslagna ändringar av *anslagskonstruktionen* för SBL har *riksräkenskapsverket* förklarat sig ur de synpunkter ämbetsverket har att företräda ej ha någon erinran mot utredningens förslag.

Veterinärstyrelsen finner utredningens förslag till konstruktion av avlöningsanslaget ändamålsenligt och ägnat att på ett godtagbart sätt tillgodose både statsverkets och laboratoriets intressen.

Att maximeringen av posten till övriga utgifter skulle bortfalla är enligt *statskontoret* en budgetmässig nyhet, som ämbetsverket icke vill motsätta sig att den försöksvis införes. Utvecklingen bör dock noga följas och saken vid lämplig tidpunkt omprövas.

Statens sakrevision tillstyrker föreslagna lättnader i budgetkonstruktionen och har ingen erinran mot att anslagsposten till reseersättningar får disponeras för utländska resor efter framställning till Kungl. Maj:t. *Svenska laboratorieläkarföreningen* föreslår i syfte att nå en skälig avvägning av forskningskostnaderna inom ramen för SBL:s totalbudget anvisandet av ett särskilt anslag för forskning, expertis m. m., förslagsvis motsvarande 5 procent av omsättningssumman vid laboratoriet, från vilket anslag skulle bestridas större forskningsprojekt.

Beträffande *lokalfrågor* anför *styrelsen för SBL*, att föreslagna omdispositioner samt om- och tillbyggnader i stort sett undanröjer de lokal-svårigheter, som laboratoriet sedan länge haft att brottas med. Ytterligare tillkommande lokalbehov — även sådana som uppkommer på kort sikt — måste å andra sidan tillgodoses genom tillbyggnader, exempelvis för cancer-

immunologisk forskning, för SBL:s egna immunologiska resurser samt för produktion av äggvacciner i större skala.

Svenska laboratorieläkarföreningen finner om- och tillbyggnadsförslagen ändamålsenligt utformade.

Överläkaren Sievers menar, att den föreslagna tillbyggnaden absolut icke kan anses som överdimensionerad.

Statens sakrevision vill icke motsätta sig att en viss utbyggnad kommer till stånd. För korridorer och biutrymmen synes den avsedda golvytan dock vara väl stor, men å andra sidan — framhåller sakrevisionen — föreligger redan en kännbar brist på sådana lokaler.

Byggnadsstyrelsen — som i princip intet har att erinra mot förslagen — ifrågasätter, om inte en mer omfattande inventering av SBL:s byggnadsbestånd och utbyggnadsmöjligheter bör göras för att man närmare skall kunna bedöma möjligheterna att på längre sikt tillgodose uppkommande lokalbehov samt belysa konsekvenserna av de om- och tillbyggnader för rationaliseringsåtgärder, som utredningen föreslagit. Styrelsen uppskattar kostnaden för tillbyggnaden, som av utredningen beräknats till 1,6 miljoner kronor, till 2,8 miljoner kronor enligt prisläget den 1 juli 1960. Även kostnaderna för omdispositionerna ifrågasättes av styrelsen bli högre än de av utredningen uppskattade.

Departementschefen

Statens bakteriologiska laboratorium (SBL) intar en nyckelställning i landets hälso- och sjukvård genom sin diagnostiska verksamhet inom bakteriologin och virologin, genom att praktiskt taget helt svara för landets försörjning med bakteriologiska preparat och genom sina övervakande uppgifter på det epidemiologiska fältet. Vid fullgörandet av dessa uppgifter har emellertid laboratoriet på grund av den snabba utvecklingen inom mikrobiologin ställts inför svårigheter, som laboratoriet inte ägt tillräckliga resurser för att bemästra. Det oaktat har laboratoriet i sitt arbete kunnat uppvisa betydelsefulla resultat till gagn för den svenska hälsovården. Här må erinras om framställningen av ett högklassigt poliovaccin och om betydande insatser vid framställningen av immunglobuliner.

Eftersläpningen i laboratoriets arbete har varit särskilt framträdande på virusområdet, enär utvecklingen på området gått utomordentligt snabbt och laboratoriets lokalutrymmen varit helt otillräckliga för att kraven på ökade virusdiagnostiska insatser från laboratoriets sida skulle kunna tillgodoses. Den nya virusbyggnaden, som beräknas kunna tagas i bruk under nästa budgetår, kommer emellertid att ge laboratoriet ändamålsenliga lokaler för en nödvändig effektivisering av den virusdiagnostiska verksamheten.

SBL:s organisatoriska och lokalmässiga svårigheter framträdde redan för lång tid sedan och har föranlett, att laboratoriet under hela 1950-talet varit föremål för en fortlöpande följd av utredningar. År 1953 framlade sålunda

statens sakrevision en utredning, som främst berörde laboratoriets ledning och vetenskapligt utbildade personal. Preparattillverkningen vid laboratoriet behandlades sedermera i ett av utredningen angående tillverkningen av bakteriologiska sera och ympämnen år 1957 avgivet betänkande. Slutligen har SBL-utredningen år 1960 lagt fram de förslag om organisationen av den vid laboratoriet bedrivna preparattillverkningen m. m., som nu är föremål för prövning. De tidigare gjorda utredningarna har möjliggjort principiella ställningstaganden i vissa viktiga personella och organisatoriska frågor, men å andra sidan har en rad betydelsefulla problem — framför allt berörande tillverkningen av bakteriologiska preparat — till följd av pågående utredningar fått lösas på kort sikt och genom provisoriska åtgärder. Det framstår därför som angeläget att nu långsiktigt draga upp riktlinjerna för laboratoriets framtida organisation och därigenom skapa förutsättningar för en planmässig utveckling av laboratoriets verksamhet.

SBL-utredningens primära uppgift har varit att pröva organisationen av preparattillverkningen vid laboratoriet, men utredningen har med stöd av givna direktiv vidgat frågeställningarna och har i själva verket företagit en ingående översyn av organisationen av och verksamheten vid laboratoriet i dess helhet.

I fråga om inriktningen och omfattningen av SBL:s verksamhet har utredningen i enlighet med direktiven ägnat sitt huvudsakliga intresse åt den vid laboratoriet bedrivna preparattillverkningen. Härvid har utredningen först prövat, huruvida preparattillverkningen lämpligen kan överföras till apoteksväsendet eller läkemedelsindustrin. Utredningen finner därvid liksom utredningen angående tillverkningen av bakteriologiska sera och ympämnen, att varken apoteksväsendet eller läkemedelsindustrin f. n. är beredda att upptaga någon nämnvärd tillverkning av bakteriologiska preparat, även om ett positivt intresse för sådan tillverkning föreligger. Utredningens uttalande har ej motsagts under remissbehandlingen. I överensstämmelse med vad jag uttalade vid anmälan av denna fråga i 1958 års statsverksproposition (XI ht, p. 14) finner jag därför, att den övervägande delen av SBL:s produktion av dylika preparat inom överblickbar tid ej torde komma att ersättas av annan inhemsk tillverkning.

Från apoteksväsendets sida har invänts, att det med nuvarande specialitetslagstiftning är förenat med svårigheter för en enskild läkemedelstillverkare att i konkurrens med SBL upptaga tillverkning av bakteriologiska preparat samt att preparaten borde klassificeras som farmaceutiska specialiteter, varvid import och inhemsk tillverkning utanför SBL borde medgivas. Med anledning härav vill jag framhålla, att hinder mot enskild tillverkning av bakteriologiska preparat f. n. inte föreligger. Jag vill vidare erinra om att jag i 1958 års statsverksproposition uttalade, att principen om full kostnadstäckning för de vid laboratoriet framställda preparaten borde upprätthållas. Härigenom borde förutsättningarna för en fri konkurrens på

förevarande område gynnas. Intresserade privata industriföretag skulle således ha möjlighet att på lika villkor upptaga tillverkning av sera och vacciner inom landet under villkor blott att gällande säkerhets- och kvalitetskrav uppfylldes. Jag uttalade vidare, att spörsmålen om upphävande av gällande importmonopol för föreståndaren för SBL beträffande bakteriologiska preparat samt om inordnande av dessa bland apoteksvarorna och de farmaceutiska specialiteterna borde prövas i samband med behandlingen av det förslag till läkemedelsförordning, som framlagts av 1946 års läkemedelsutredning. Härtill vill jag nu endast tillägga, att det av apoteksväsendet ytterligare berörda spörsmålet om detaljdistributionen av bakteriologiska preparat torde få upptagas i nyssnämnda sammanhang.

När det gäller frågan om att ersätta SBL:s preparattillverkning med import, konstaterar utredningen, att import av virusvacciner endast är möjlig i begränsad utsträckning och att en import av bakteriella preparat med säkerhet torde ställa sig ekonomiskt fördelaktig endast i fråga om terapeutiska sera. Som en ytterligare invändning mot att övergå till import anför utredningen bl. a. betydelsen av en inhemsk produktionsapparat för beredskapen mot biologisk krigföring. Vad utredningen i detta avseende uttalat ger enligt min mening klart vid handen, att ett nedläggande av preparattillverkningen skulle vara förenat med tvivelaktiga ekonomiska fördelar men skapa stor osäkerhet i fråga om möjligheterna att framskaffa erforderliga kvantiteter vacciner och andra immuniseringsmedel, särskilt vid mera omfattande epidemier och med tanke på en krigssituation. Jag förordar därför liksom utredningen endast den begränsningen i den av SBL nu bedrivna preparattillverkningen, att framställningen av terapeutiska sera, som f. n. endast omfattar difteri- och stelkrampssera, nedlägges och ersättes med import.

I syfte att samordna produktionen vid SBL och vid statens veterinärmedicinska anstalt (SVA) har utredningen bl. a. föreslagit, att SBL skall överta SVA:s tuberkulinproduktion. Förslaget har avstyrkts bestämt av SVA:s styrelse och även kritiserats av veterinärstyrelsen. Av vad som anförts från SVA:s sida finner jag framgå, att förslagets genomförande knappast skulle medföra någon rationalisering av tuberkulintillverkningen eller vara förenat med några ekonomiska fördelar. Jag anser mig därför ej böra biträda utredningens förslag i denna del. Med anledning av vad remissmyndigheterna i sammanhanget anført om tillverkningen av BCG-vaccin — för vilken Svenska nationalföreningen mot tuberkulos och andra folksjukdomar åtagit sig ett interimistiskt huvudmannaskap — har jag för avsikt att upptaga frågan till närmare prövning.

Utredningen har vidare förordat, att principbeslut fattas om att hästhållningen vid SBL skall överföras till SVA för att underlätta den veterinära tillsynen. Då förslaget innebär en rationalisering även i fråga om personalbehovet, tillstyrker jag detsamma. Emellertid förutsätter dess genomförande en utökning av SVA:s stallbyggnader och torde därför kunna ge

nomföras först på längre sikt. Tills vidare kvarblir alltså hästhållningen liksom övrig stordjurhållning vid SBL.

I anslutning till vad utredningen anfört om det vid SBL bedrivna forsknings- och utvecklingsarbetet har från remissmyndigheternas sida allmänt understrukits behovet av en förstärkning av SBL:s resurser för immunologisk forskning. Något konkret förslag i ämnet föreligger dock icke. Jag vill för egen del framhålla, att önskemålen om en förstärkning av dessa forskningsresurser givetvis får vägas mot en upprustning inom andra sektorer av laboratoriets verksamhet. Vid min prövning av nu föreliggande förslag har jag i första hand funnit angeläget, att virusdiagnostiken vid laboratoriet utbygges samt att den brist på teknisk och administrativ personal, vilken f. n. allvarligt försvårar verksamheten vid laboratoriet i dess helhet, avhjälpes. Jag är därför f. n. icke beredd att framlägga något förslag till särskild organisation för eller förstärkning av resurserna för den immunologiska verksamheten vid laboratoriet. Det torde få ankomma på laboratoriets styrelse att överväga dessa frågor och avgiva härav föranledda förslag.

Det må i detta sammanhang erinras om att chefen för ecklesiastikdepartementet i årets statsverksproposition (VIII ht, s. 455) föreslagit, att en laboratur i ämnet immunologi inrättas vid karolinska institutet.

Vad beträffar möjligheterna att tillgodose lokalbehovet för den vid SBL med särskilda forskningsmedel bedrivna cancerimmunologiska forskningen får jag anmäla, att laboratoriets styrelse i skrivelse den 20 oktober 1960 anfört, att Knut och Alice Wallenbergs Stiftelse anslagit ett belopp av 150 000 kronor till bidrag till uppförande av en barackbyggnad för ändamålet. Styrelsen förordar, att byggnaden, som av styrelsen preliminärt beräknas kosta 850 000—900 000 kronor, kommer till stånd på SBL:s område. Då frågan f. n. är föremål för remissbehandling, är jag ej beredd att taga ställning till densamma i förevarande sammanhang.

Utredningens förslag beträffande den inre organisationen för SBL innebär i flera hänseenden genomgripande förändringar av de nuvarande avdelningarna vid laboratoriet, främst genom att produktionen av viruspreparat skiljes från virusdiagnostiken och sammanföres med tillverkningen av bakteriella preparat. Utredningen förordar vidare en icke oväsentlig utbyggnad av den virusdiagnostiska verksamheten samt föreslår en avsevärd förstärkning av den tekniska och administrativa personalen. I en av utredningen föreslagen tillbyggnad skulle inrymmas lokaler för att möjliggöra övergång till mer industriell framställning av bakteriella preparat. Utredningen framlägger slutligen en tidsplan för genomförandet av dess förslag.

Utredningens förslag har i huvudsak godtagits av remissmyndigheterna. Förslagen synes mig innebära en ändamålsenlig rationalisering av laboratoriets verksamhet, och för egen del kan jag i allt väsentligt biträda desamma.

Med hänsyn till betydelsen av ett nära samarbete mellan SBL och SVA finner jag naturligt, att föreståndaren för SVA ingår som ledamot av SBL:s

styrelse. Någon utökning av det i laboratoriets instruktion föreskrivna antalet ledamöter, högst sju, erfordras ej, enär styrelsen f. n. endast omfattar sex ledamöter. Det är enligt min mening önskvärt, att föreståndaren för SBL i analogi härmed inträder som ledamot av SVA-s styrelse. Jag biträder även utredningens förslag om att styrelsen vid behov skall kunna tillkalla särskild expertis för att lösa speciella frågor, och jag kommer vid anmälan av medelsbehovet under avlöningsanslaget att föreslå erforderliga medel härför. Däremot kan jag ej tillstyrka, att särskild ersättning utgår till en ställföreträdare för laboratoriets föreståndare.

Utredningens förslag till avdelningsindelning vid SBL innebär i främsta rummet, att tillverkningen av bakteriella och virologiska preparat samlas till en nybildad produktionsavdelning. Av väsentlig betydelse för ställningstagandet till denna avdelning är sambandet mellan virusdiagnostik och viruspreparatproduktion. Jag vill därvid erinra om att utredningen angående tillverkning av bakteriologiska sera och ympämnen ansåg ett så starkt samband mellan diagnostisk verksamhet och produktion på det virologiska området föreligga, att tillverkningen av dylika preparat icke borde skiljas från diagnostiken på området. Även SBL-utredningen har funnit, att skäl i och för sig talar för en samordning av virologisk diagnostik och produktion. SBL-utredningen har emellertid — under framhållande av att medan varje diagnostiskt prov kräver en individuell bedömning, metodiken vid preparatframställningen vare sig det gäller bakteriella eller virologiska preparat är enhetlig och tillåter förfaranden i stor skala — ansett sambanden mellan bakteriell och virologisk produktion vara starkare än mellan diagnostik och produktion. Till utredningens sländpunkt, som inte mötts av någon invändning från remissmyndigheternas sida, kan jag ansluta mig. Jag förordar sålunda i likhet med utredningen att tillverkningen av viruspreparat och bakteriella preparat sammanföres. Härför talar förutom av utredningen åberopade driftsekonomiska och organisatoriska skäl, att produktionen av viruspreparat i framtiden kan komma att ske i sådana stordriftsliknande former, som jag i det följande kommer att förorda beträffande de bakteriella preparaten. I enlighet härmed bör den nuvarande serologiska avdelningen, vid vilken framställs bakteriella preparat, sammanslås med virusavdelningens sektioner för preparatframställning till en produktionsavdelning, organiserad på sätt utredningen föreslagit i en avdelningsföreståndarsektion, en driftsenhet för rutinproduktion, till vilken överföres ekonomiavdelningens nuvarande dispenseringsenhet, samt två sektioner för kontroll- och utvecklingsarbete i anknäytning till produktionen av bakteriella resp. virologiska preparat.

Utredningen föreslår i sammanhanget att man vid framställningen av bakteriella preparat övergår från odling av bakterier i små volymer till odling i tankar av stora satser. Vid remissbehandlingen har bl. a. uttalats, att denna framställningsteknik ej är tillräckligt prövad, och vidare har stor-

leken av de ifrågasatta satsvolymerna diskuterats. Jag vill med anledning härav framhålla, att utredningen byggt sitt förslag på metoder, som redan utarbetats vid karolinska institutets bakteriologiska institution. Utredningen har vidare förutsatt en omställningsperiod, som omfattar flera år, varvid självfallet möjligheter kommer att yppa sig att ytterligare förbättra tekniken. För egen del finner jag angeläget att tillvarata de betydande rationaliseringsvinster, bl. a. i form av personalbesparingar, som den nya framställningstekniken möjliggör på längre sikt. Jag biträder sålunda utredningens förslag på denna punkt.

Efter utbrytningen av produktionen ur virusavdelningen bör kvarvarande virusdiagnostiska sektioner organiseras som en särskild virologisk avdelning.

Vad gäller den bakteriella och mykologiska diagnostiken föreslår utredningen att ifrågavarande verksamhet, som f. n. bedrivs vid den diagnostiska avdelningen och i någon mån vid den serologiska avdelningen, sammanföres till en bakteriologisk avdelning, som också avses övertaga serologiska avdelningens sterilitetsundersökningar. Den epidemiologiska avdelningen kvarblir oförändrad. Förslagen, som innebär endast smärre eller inga förändringar i förhållande till nuvarande organisation, föranleder ingen erinran från min sida.

Med hänsyn till den ökade betydelse kemiska metoder fått vid beredning av substrat finner jag ändamålsenligt, att substratsektionerna vid serologiska avdelningen och virusavdelningen samt arbetsenheten för substratberedning vid ekonomiavdelningen centraliseras till en för laboratoriet gemensam sektion vid den kemiska avdelningen.

Jag tillstyrker vidare, att all djurhållning vid laboratoriet organiseras i en djursektion vid ekonomiavdelningen. Så länge hästhållningen kvarliggör vid SBL, bör denna liksom stordjurstallarna i övrigt ingå som en del av djursektionen.

Jag torde i detta sammanhang få erinra om att Kungl. Maj:t med anledning av därom av riksdagen gjord framställning den 28 oktober 1960 be- myndigat mig att tillkalla en särskild sakkunnig för att verkställa utredning rörande möjligheterna att samordna och rationalisera anskaffandet av djur för vetenskapliga försök m. m. till statliga institutioner jämte därmed sammanhängande spörsmål. En sakkunnig har numera tillkallats.

I fråga om personalorganisationen vid SBL innebär utredningens förslag en total utökning från 329 till 368 tjänster. I sistnämnda siffra ingår emellertid personalen för städning av nuvarande lokaler, 13 befattningshavare, som nu avlönas från omkostnadsanslaget. Den av utredningen förordade utbyggnaden av fackverksamheten, som praktiskt taget helt hänför sig till virusdiagnostiken, medför en ökning med 26 tjänster, och den föreslagna förstärkningen av serviceorganen omfattar 22 tjänster. Å andra sidan möjliggör nedläggningen av serumtillverkningen samt rationaliseringen av pro-

duktionen på längre sikt indragning av 21 tjänster, varför den verkliga personalökningen efter förslagets genomförande uppgår till (26 + 22 — 21) 27 tjänster.

För egen del har jag funnit den av utredningen föreslagna personalorganisationen i allt väsentligt väl genomtänkt och lämpligt dimensionerad för den verksamhet, som under överblickbar framtid förutsättes skola bedrivas vid SBL. Jag betraktar därför utredningens förslag som en i huvudsak godtagbar ram för den framtida personalorganisationen vid laboratoriet. Självfallet bör emellertid denna ram framdeles kunna anpassas till sådana förändringar i fråga om arbetsuppgifter eller arbetsmetoder, som kan aktualiseras på grund av den fortsatta utvecklingen inom laboratoriets verksamhetsområde.

I likhet med utredningen finner jag det ofrånkomligt, att personalförstärkningarna sker successivt. Jag vill härvid å andra sidan framhålla, att de personalbesparingar, som omorganisationen kommer att möjliggöra, i stort sett inte kan uppnås, förrän metodomläggningen beträffande framställningen av bakteriella preparat genomförts, vilket kräver en omställningsperiod av flera år. Härav följer, att då jag vid min prövning av förslagen utgått från att preparattillverkningen under de närmaste åren kommer att i huvudsak fortgå i oförändrad omfattning och oförändrade former, nuvarande personalkraft för preparattillverkningen tills vidare måste bibehållas.

Beträffande utbyggnaden av personalorganisationen för budgetåret 1961/62 avser jag att avgiva förslag i det följande i samband med behandlingen av anslagsfrågorna för nämnda budgetår. Här torde endast få beröras vissa mera principiella frågor rörande personalförslagen.

Utredningen har berört de kompetenskrav, som bör ställas på avdelningsföreståndare och laboratorer vid SBL, ävensom laboratoriets svårigheter att konkurrera om den kvalificerade arbetskraft, som kräves för dessa befattningar, dock utan att själv framlägga något förslag till lönegradsändringar. SBL:s styrelse har hemställt, att laboratoriets föreståndare placeras i B 5, chefen för produktionsavdelningen i B 4 och övriga avdelningsföreståndare i B 3 samt att laboratorerna uppflyttas till B 1. För egen del vill jag framhålla att, om laboratoriet inte kan upprätthålla en hög vetenskaplig kompetens hos de högre befattningshavarna, detta ofrånkomligen kommer att återverka menligt på laboratoriets möjligheter att följa med den snabba utvecklingen inom mikrobiologin och tillgodogöra sig nya forskningsresultat. Detta måste i sin tur befaras leda till svårigheter att uppehålla en tillfredsställande standard i rutinverksamheten. Jag anser det därför synnerligen angeläget, att lönesättningen ger laboratoriet möjlighet att rekrytera och bibehålla högt kvalificerad arbetskraft för dessa nyckeltjänster. Av anförda skäl biträder jag styrelsens förslag att föreståndaren för laboratoriet placeras i B 5. Vad angår avdelningsföreståndarna vid de bakteriologiska och virologiska avdelningarna måste enligt min mening på dessa befattnings-

havare ställas lika höga krav på vetenskaplig kompetens som på universitetsprofessorer. Därest behov uppkommer att vidga undervisningsresurserna i samband med en utökad läkarutbildning, finner jag vidare naturligt, att de båda nyssnämnda befattningshavarna i viss utsträckning bör vara skyldiga att i tjänsten meddela undervisning i bakteriologi resp. virologi. På grund härav bör vid tillsättning av tjänsterna i tillämpliga delar gälla samma förfarande som vid tillsättning av professorer vid de medicinska fakulteterna. Med hänsyn till vad jag nu anfört finner jag motiverat, att tjänsterna placeras i B 3 och innehavarna erhåller tjänstetiteln professor. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att utfärda de ytterligare föreskrifter, som kan bli erforderliga för dessa tjänsters inordnande i undervisningsorganisationen. Jag förordar därjämte, att samtliga laboratorer vid SBL uppflyttas från A 26 till B 1 eller samma lönegrad, som gäller för universitetslaboratorerna, varvid samma kompetenskrav bör ställas som för sistnämnda befattningshavare.

Av chefen för produktionsavdelningen bör fordras djupgående insikter i mikrobiologi. Behovet av en god samordning av å ena sidan rutinproduktion och å andra sidan utvecklings- och kontrollarbetet vid avdelningen kommer att ställa stora anspråk på arbetsledande och administrativ förmåga. Jag föreslår, att tjänsten placeras i B 3 och benämnes chef för produktionsavdelning. Ledaren för produktionsavdelningens driftsenhet bör vara en högt kvalificerad tekniker. I likhet med SBL:s styrelse anser jag, att tjänsten under benämningen driftsingenjör bör placeras i B 1.

Vad beträffar statsepidemiologen och föreståndaren för kemiska avdelningen, vilka f. n. är placerade i B 1, finner jag mig ej kunna förorda annan förändring än att den förre bör åtnjuta avlöningsförstärkning med 1 200 kronor för år.

Ekonomiavdelningen står f. n. under ledning av en byrådirektör i Ae 24. Med hänsyn till befattningshavarens omfattande administrativa och kamerala ansvar samt den vikt, som i den omorganiserade verksamheten bör läggas vid driftsekonomiska synpunkter, vilka befattningshavaren närmast har att företräda, biträder jag laboratoriestyrelsens förslag, att tjänsten uppflyttas till B 1. Tjänsten bör benämnas avdelningsdirektör.

Såsom utredningen framhållit är en förutsättning för att omorganisationen av verksamheten vid laboratoriet till fullo skall kunna genomföras, att en tillbyggnad för framställning av bakteriella vacciner m. m. kommer till stånd samt att vissa omDispositioner av befintliga lokaler företages. Mitt ställningstagande i organisationsfrågan innebär således att jag i princip tillstyrker, att de ifrågavarande byggnadsarbetena utföres. Då dessa emellertid bör projekteras, innan förslagen underställes riksdagen, är jag icke beredd att föreslå medelsanvisning för ändamålet för nästa budgetår. Jag förutsätter emellertid, att förslag i ämnet skall kunna föreläggas 1962 års riksdag. Detta

innebär, att byggnadsarbetena kommer igång ett år senare än vad utredningen förutsatt. Frånsett de förskjutningar i den av utredningen framlagda tidsplanen för omorganisationen, som kan bli en följd härav, vill jag emellertid som en allmän målsättning uppställa, att omläggningen av metoderna och organisationen vid laboratoriet skall genomföras inom den av utredningen förutsatta tidsperioden och sålunda vara avslutad år 1967.

Till de av utredningen föreslagna förändringarna i fråga om anslagskonstruktionen för laboratoriet återkommer jag i det följande.

IV. Anslagsäskanden för budgetåret 1961/62

A. Statens bakteriologiska laboratorium: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	4 675 000	4 439 927
1959/60	4 831 000	4 786 732
1960/61 (statsliggaren s. 1049)	5 154 000	
1961/62 (förslag)	6 447 000	

Yrkande

Styrelsen för statens bakteriologiska laboratorium (skr. 30/8 1960) hemställer, att anslaget uppräknas med 1 521 000 kronor.

1. Personalförstärkningar

	Ökn. el. minskn.
a) <i>Tjänster i högre lönegrad än A 14</i>	
1 laborator Be 1	+ 32 964
2 laboratorieläkare el. assistenter högst Ae 23	+ 43 752
1 kamrerare Ag 21 el. vikariatslön Ae 21	+ 21 876
1 byråassistent Ae 17	+ 17 796
1 laboratorieingenjör högst Ae 15 utgår	— 14 460
b) <i>Laborantskoleutbildad personal (motsv.) m. m.</i>	
5 förste laboratorieassistenter, 3 Ae 13, 2 Ag 13	+ 72 300
1 sjuksköterska Ae 12	+ 13 740
7 laboratorieassistenter Ae 11	+ 91 308
5 laboratoriebiträden högst Ag 9 utgår	— 53 100
c) <i>Annan laborarieteknisk personal m. m.</i>	
1 förman Ae 12	+ 13 740
1 ingenjörbiträde Ag 12	+ 13 740
3 institutionstekniker Ag 9	+ 35 316
2 stallförmän, 1 Ae 9, 1 Ag 9	+ 23 544
4 djurvårdare, 3 Ae 7, 1 Ag 7	+ 42 480
12 vaktmästare Ag 7 utgår	— 127 440
d) <i>Kontorspersonal</i>	
1 kontorist Ae 9	+ 11 772
2 kanslibiträden Ae 7	+ 21 240
3 skriv/kontorsbiträden Ag 1/5	+ 28 728
e) <i>Verkstadspersonal</i>	
1 elektriker Ae 12	+ 13 740
1 förste reparatör Ae 11	+ 13 044
1 instrumentmakare Ae 11	+ 13 044
2 reparatörer Ae 9	+ 23 544
1 värmeskötare Ae 8	+ 11 184
f) <i>Övrig personal</i>	
1 städtillsyningsman (arvode)	+ 11 112
1 vaktmästare Ag 7 (för städarbete)	+ 10 620
2 förste institutionsbiträden, 1 Ae 7, 1 Ag 7	+ 21 240
8 institutionsbiträden, 2 högst Ae 5, 6 högst Ag 5	+ 72 672

	Ökn. el. minskn.
20 ekonomibiträden Ag el. Ae 2/3 (varav 17 för städarbete)	+ 172 560
6 förste biträden, 2 Ae 5, 4 Ag 5, utgår	— 57 456
g) Rörligt tillägg	+ 175 046
h) Kompensation för höjda folkpensionsavgifter	+ 11 892
	<hr/> + 781 538
 2. Förändringar av tjänster	
a) Tjänster i högre lönegrad än A 14	
1 föreståndare Bp 5 i st. f. Bp 4	+ 2 292
1 avdelningsföreståndare Bp 4 i st. f. Bo 1	+ 5 208
1 avdelningsföreståndare Bo 3 i st. f. Bo 1	+ 3 384
2 avdelningsföreståndare Be 3 i st. f. Be 1	+ 6 768
1 statsepidemiolog Be 3 i st. f. Be 1	+ 3 384
1 ekonomidirektör Be 1 i st. f. byrådirektör Ae 24	+ 7 428
5 laboratorer Be 1 i st. f. Ae 26	+ 23 220
1 laborator (veterinär) Be 1 i st. f. arvodesanställd veterinär	+ 28 764
1 driftsingenjör Be 1 i st. f. laboratorieingenjör Ae 24	+ 7 428
1 laboratorieläkare el. assistent högst Ae 23 i st. f. högst Ag 23	—
1 laboratorieläkare el. assistent högst Ae 23 i st. f. arvodesläkare (mykolog)	+ 6 576
1 kamrerare Ae 21 i st. f. Ae 19	+ 2 148
1 hälsovårdskonsulent Ae 21 i st. f. Ae 17	+ 4 080
b) Kontorspersonal	
1 kassör Ae 12 i st. f. Ae 10	+ 1 344
c) Verkstadspersonal	
2 hantverkare Ae 8 i st. f. vaktmästare Ae 7	+ 1 128
1 reparatör Ae 8 i st. f. Ag 8	—
1 värmeskötare Ag 8 i st. f. eldare Ag 7	+ 564
d) Övrig personal	
5 institutionsbiträden högst Ae 5 i st. f. laboratoriebiträden högst Ae 9	— 7 680
e) Rörligt tillägg	+ 28 808
Justering med hänsyn till nettoberäkning under a) för utbyte av två arvodes-tjänster	+ 5 850
f) Kompensation för höjda folkpensionsavgifter	+ 1 921
	<hr/> + 132 615
 3. Vissa arvoden	
a) Styrelsearvoden	+ 6 000
b) Sakkunnigarvoden i befodringsärenden	+ 4 000
c) Ersättningar för vissa preparatprövningar	+ 3 000
d) Elevarvoden	+ 30 000
e) Arvode till organisationsföredragande	+ 1 200
	<hr/> + 44 200
4. Expertis och tillfällig arbetskraft	+ 51 000
5. Vikariats- och övertidsersättningar samt omräkning	
a) Nedräkning med hänsyn till successiv utbyggnad av virologiska avdelningen	— 65 000
b) Vikariats- och övertidsersättningar, hänförliga till personalförstärkningar och lönegradsändringar	+ 80 600
c) Uppräkning av rörligt tillägg	+ 498 000
d) Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, hänförliga till a)—b)	+ 187
e) Avrundning	— 2 140
	<hr/> + 1 521 000

Motiv

1)—2) Förslagen är grundade på förutsättningen, att SBL-utredningens förslag rörande SBLs organisation genomföres med beaktande av de modifieringar styrelsen föreslagit i sitt utlåtande över utredningens betänkande och i huvudsak enligt den i betänkandet upptagna tidsplanen. Såväl i fråga om antalet tjänster som lönegradsplaceringar hänvisas i första hand till de allmänna och speciella motiveringarna i betänkandet och styrelsens utlåtande.

SBL kommer att stå inför ett betydande successivt omorganisationsarbete omspännande flera år. Härvid kommer personalförstärkningarna för det virusdiagnostiska arbetet och för olika servicefunktioner att i huvudsak erfordras första året, då den nya avdelningsindelningen och den nya fördelningen av arbetsuppgifter genomföres och virusbyggnaden tages i bruk. Personalminskningarna till följd av rationalisering är väsentligen avhängiga av metodomläggningar och ändrad sektionsindelning för produktionen av bakteriella preparat och kan därför vidtagas först när den nya produktionsbyggnaden är färdig. Under de första åren måste man därför övergångsvis räkna med ett större personalantal än vad som senare erfordras vid oförändrad arbetsvolym. Omlägningsarbetet kräver vidare övergångsvis viss personalförstärkning. För budgetåret 1961/62 räknar styrelsen med oförändrad personalstyrka för poliovaccinproduktionen.

Styrelsens förslag till »slutlig» personaluppsättning avviker från utredningens i huvudsak därigenom, att det upptar — förutom vissa ändrade lönegradssättningar — ytterligare en laboratorieläkar- eller assistenttjänst och en kanslibiträdestjänst vid kemiska avdelningen.

Av övergångsförhållandena betingas följande avvikelser från utredningens förslag till slutlig personalorganisation för laboratoriet.

Då utbyggnaden av den *virologiska avdelningen* måste ske successivt, kan det anstå till budgetåret 1962/63 med att inrätta tjänster för en laboratorieläkare/assistent, två laboratoriebiträden och två institutionsbiträden. Lönesumman vid avdelningen har vidare reducerats med 65 000 kronor, enär vissa av övriga tjänster torde tagas i anspråk först någon eller några månader efter budgetårsskiftet.

Vid *produktionsavdelningen* kommer poliovaccintillverkningen under budgetåret 1961/62 att bedrivas i oförminskad skala och delvis även inriktas på det nya, levande ympämnet. I avvaktan på metodomläggningarna kommer den bakteriella produktionen — fränsett att serumtillverkningen nedläggs — att bedrivas i likaledes oförändrad omfattning med hittillsvarande metodik. För att nämnda arbetsprogram skall kunna realiseras, måste nuvarande arvodesbefattningar för två läkare för framställning av poliovaccin resp. immunglobuliner samt en heltidstjänst som laboratorieläkare/assistent bibehållas under budgetåret 1961/62. Sistnämnda tjänst bör emellertid successivt kunna utnyttjas även för virusdiagnostiken och torde 1962/63 kunna överföras till den virologiska avdelningen i samband med att den planerade

utbyggnaden av denna avdelning slutförs. Vad beträffar personalstyrkan för tillverkning av bakteriella preparat samt inom dispenseringsenheten bör ett laboratoriebiträde, en vaktmästare, två institutionsbiträden och fyra ekonomibiträden bibehållas.

När den planerade utrustningen för tankodling tages i bruk, överföres substratberedningen för produktionen av bakteriella preparat i huvudsak till produktionsavdelningen. Intill dess kommer substratberedningen att äga rum enligt hittillsvarande metoder vid den *kemiska avdelningens* substratsektion, vid vilken två ekonomibiträdestjänster därför måste bibehållas tills vidare.

Ekonomiavdelningens kapacitet har sedan lång tid varit otillräcklig. Det är ofrånkomligt att särskild personal avdelas att under de första åren av det förestående omorganisationsarbetet helt ägna sig åt planeringsarbete.

För att planera lokaler och utrustning bör sålunda en tekniker förtrogen med de aktuella frågorna stå till förfogande. Nuvarande arvodesbefattning för en ingenjör — avsedd att handlägga frågor rörande inredning och utrustning av virusbyggnaden — bör därför bibehållas under ytterligare minst två år.

För att bereda avdelningens chef och kamreraren tid för det rent administrativa planerings- och uppbyggnadsarbetet föreslår styrelsen, att kamreraren befrias från sina rutinåligganden och att dessa bestrides av vikarie.

Vid centraldisken bör slutligen bibehållas två ekonomibiträden till dess övergången till tankodling medför minskning i omsättningen av glasvaror. Å andra sidan behöver av utredningen föreslagna tjänster för en reparatör i A 8 och tre ekonomibiträden för städningsarbete, vilka är avsedda för den nya produktionsbyggnaden, icke inrättas redan under nästa budgetår.

3 a) För styrelsearvoden enligt utredningens förslag beräknas $(2\,400 + 5 \times 1\,200)$ 8 400 kronor jämte 600 kronor för ersättning till suppleanter.

3 b) Enligt styrelsens mening bör sakkunnigförfarandet vid tillsättning av avdelningsföreståndare och laboratorer ändras med förfarandet vid statens institut för folkhälsan som förebild. Därav föranledd utgiftsökning uppskattas till 4 000 kronor.

3 c) Då poliovaccinproduktionen torde komma att upprätthållas i oförminskad skala och prövningar av levande vaccin delvis måste utföras parallellt med prövningar av avdödat ympämne, beräknas medelsbehovet under posten öka med 3 000 kronor.

3 d) I vidareutbildning för laboratoriebiträden vid laboratoriet torde under budgetåret 1961/62 tjänstgöra 10—12 elever med rätt till elevarvoden. Kostnaderna härför uppskattas till 80 000 (+ 30 000) kronor.

3 e) Posten har uppförts i överensstämmelse med förslag i propositionen nr 126/1960.

4) Den nya anslagsposten har upptagits i enlighet med SBL-utredningens förslag. Posten förutsättes bli uppdelad på en av Kungl. Maj:t maximerad

delpost om 50 000 kronor för ersättningar till expertis och en delpost om 1 000 kronor för ersättningar till tillfällig arbetskraft.

5 a) Skälet till nedräkningen har redovisats under 1—2), virologiska avdelningen.

Medelsbehovet under anslaget enligt styrelsens förslag överstiger av utredningen beräknat belopp med 436 000 kronor. Ökningen belyses i grova drag i följande uppställning.

	Ökning
Skillnad mellan de faktiska lönebeloppen under budgetåret 1960/61, som legat till grund för utredningens beräkning, och 1961 års löner.....	155 000
Löneregleringar utöver utredningens förslag.....	97 000
Personalökning vid kemiska avdelningen utöver utredningens förslag.....	46 000
Övergångsvis bibehållen personal.....	69 000
Tillfällig dubbling av kamrerstjänst.....	28 000
Kompensationstillägg, ökning av arvodesposten för sakkunniga, preparatprövningar m. m.....	13 000
Ökade kostnader för elevervoden.....	30 000
	438 000

Departementschefen

I det föregående har jag redovisat mina ställningstaganden till lönegradsplaceringen för laboratoriets föreståndare, avdelningsföreståndare och laboratorer ävensom för chefen för driftsenheten vid produktionsavdelningen. Jag övergår nu till att behandla av laboratoriets styrelse på grundval av utredningens förslag gjorda personaläskanden. I huvudsakliga delar har jag funnit mig kunna biträda vad härutinnan föreslagits. Jag vill härvid framhålla, att de av mig förordade lönegradsplaceringarna ej föranlett några erinringar från vederbörande personalorganisationers sida vid de överläggningar, som föregått mina ställningstaganden.

Vad den *bakteriologiska avdelningen* beträffar tillstyrker jag, att den allmänna odlingssektionen, till vilken avses skola överföras vid nuvarande serologiska avdelning bedrivna sterilitetsundersökningar för hela laboratoriets behov, förstärkes med en laboratorieassistent i Ae 11. Jag kommer å andra sidan att i det följande föreslå indragning av två laboratoriebiträdestjänster för ifrågavarande undersökningar å serologiska avdelningen. Arvdestjänsten som läkare (mykolog) å mykologisektionen bör vidare i enlighet med utredningens förslag utbytas mot en laboratorieläkartjänst i högst Ae 23. Jag tillstyrker härjämte utbyten av en laboratoriebiträdestjänst i högst Ae 9 å tuberkulossektionen mot en laboratorieassistenttjänst i Ae 11 samt av en kanslibiträdestjänst i Ae 7 mot en tjänst som kontorist i Ae 9. Däremot finner jag mig ej kunna biträda av laboratoriets styrelse föreslagen ändring av en laboratorieassistenttjänst i A 11 till förste laboratorieassistenttjänst i A 13. — I förhållande till motsvarande personalorganisation vid den nuvarande diagnostiska avdelningen innebär vad jag förordat en förstärkning med en tjänst.

Vad gäller den *virologiska avdelningen* bör vid avdelningsföreståndarens sektion en kanslibiträdestjänst i Ae 7 utbytas mot en kontoristtjänst i Ae 9 samt tillkomma en extra kontorsbiträdestjänst i reglerad befordringsgång till följd av det ökade behov av skrivhjälp, som föranledes av utbyggnaden av den virusdiagnostiska verksamheten. I samband med att den histologiska sektionen vid nuvarande virusavdelning i enlighet med utredningens förslag förutsättes skola nedläggas och förekommande histologiska undersökningar utföras vid avdelningsföreståndarens sektion, bör två tjänster som laboratorieassistent i Ae 11 tillkomma vid sistnämnda sektion. Jag kan däremot icke biträda av laboratoriets styrelse framfört förslag, att en laboratorieassistent å sektionen utbytes mot en förste laboratorieassistent i A 13. Enär tre laboratoriebiträdestjänster i högst A 9, varav två å nuvarande histologiska sektion, kan indragas, innebär av mig tillstyrkta förslag ingen utökning av antalet tjänster vid avdelningsföreståndarsektionen.

I det föregående har jag framhållit angelägenheten av att en sedan lång tid tillbaka önskvärd utbyggnad av den virusdiagnostiska verksamheten kommer till stånd, sedan möjligheter härför tillskapats genom tillkomsten av den nya virusbyggnaden. Jag godtager därför i huvudsak styrelsens förslag till förstärkning av personalen för ändamålet, innebärande att den förordade nya virusantigensektionen i sin helhet inrättas under nästa budgetår samt att utbyggnaden av virusodlingssektionerna påbörjas. I enlighet härmed förordar jag, att vid avdelningen tillkommer följande tjänster, nämligen en laborator i Be 1, en laboratorieläkare i högst Ae 23, en förste laboratorieassistent i Ae 13, en laboratorieassistent i Ae 11, fyra laboratoriebiträden i högst Ae 9 och tre institutionsbiträden i högst Ae resp. Ag 5 ävensom att en laboratoriebiträdestjänst i högst Ae 9 å virusserologiska sektionen omändras till tjänst som laboratorieassistent i Ae 11. En tjänst som förste biträde i A 5 kan indragas, varför av mig nu förordad nettoförstärkning för den virologiska avdelningen utgör tio tjänster.

Å *produktionsavdelningen* bör en befintlig kontorsbiträdestjänst i reglerad befordringsgång med uppgift att vara handsekreterare åt chefen för avdelningen ombildas till tjänst som kontorist i Ae 9.

Enär uppförandet av nya lokaler för produktion av bakteriella vacciner såsom jag förut anfört kommer att förskjutas i förhållande till utredningens tidsplan, är jag ej beredd att redan för nästa budgetår föreslå inrättande av tjänsten som driftsingenjör i Be 1. Till följd härav bör en tjänst som laboratorieingenjör i Ae 24 bibehållas under nästa budgetår. Vidare bör anstå med inrättandet av en tjänst som kontorsbiträde för skrivgöromål vid driftsenheten.

Enär preparattillverkningen vid laboratoriet under de närmast följande åren kommer att fortgå i huvudsakligen oförändrad omfattning och i samma former som hittills, kan — som jag tidigare framhållit — den i tillverkningen sysselsatta personalen tills vidare icke inskränkas. Å andra

sidan bör på sätt utredningen förordat vissa jämkningar i nuvarande personalsammansättning göras redan nu, bl. a. för att kunna använda annan än läkararbetskraft i rutinproduktionen. Jag föreslår därför, att en tjänst som laboratorieläkare i högst Ae 23 utbytes mot en assistenttjänst i högst Ae 23 samt att två tjänster som förste laboratorieassistent i Ae 13, två tjänster som laboratorieassistent i Ae 11 samt tre tjänster som institutionsbiträde i högst Ag 5 inrättas. I enlighet med laboratoriestyrelsens förslag bör tills vidare bibehållas en tjänst som laboratorieläkare (assistent) och två deltidsbefattningar som läkare för framställningen av immunglobuliner och poliovaccin samt en vaktmästar- och två institutionsbiträdes-tjänster. Å andra sidan kan indragas följande tjänster, nämligen en laboratorieläkare (assistent) i högst Ag 23, fyra laboratoriebiträden i högst Ag 9, en vaktmästare i Ag 7 och tre förste biträden i A 5. Förslagen innebär totalt en minskning av personalstyrkan med två tjänster jämfört med nuvarande personalorganisation, vilket sammanhänger med den förut berörda organisationsändringen beträffande sterilitetsundersökningar.

I det föregående har jag föreslagit, att den nuvarande arbetsenheten för dispenserering m. m. överföres från ekonomiavdelningen till produktionsavdelningen och där bildar en särskild sektion. För ledningen av denna sektion bör inrättas en tjänst som förman i Ae 12. Samtidigt kan en extra vaktmästartjänst indragas. Två förste biträden i A 5 bör utbytas mot två tjänster som institutionsbiträden i högst Ag 5. Utredningen har förutsatt, att arbetsstyrkan skall kunna minskas med fyra ekonomibiträden i A 2/3. I avbidan på att modern dispenseringsutrustning anskaffas, bör nämnda biträden i enlighet med laboratoriestyrelsens förslag bibehållas. Antalet tjänster vid sektionen undergår sålunda tills vidare ingen förändring.

Vid den *epidemiologiska avdelningen* bör en kanslibiträdestjänst i Ae 7 utbytas mot en tjänst som kontorist i Ae 9. Styrelsens förslag om en uppflyttning av tjänsten som hälsovårdskonsulent i Ae 17 biträder jag i så måtto, att jag förordar placering i Ae 19. Med rådande brist på sjuksköterskor kan jag icke tillstyrka förslaget att utbyta en laboratoriebiträdes-tjänst mot en sjuksköterska med distriktssköterskekompetens. Vidare torde en förstärkning av avdelningens skrivpersonal med ett kontorsbiträde i reglerad befordringsgång få anstå.

Beträffande den *kemiska avdelningen* förordar jag, att för handsekreterare åt avdelningsföreståndaren inrättas en tjänst som kontorist i Ae 9. I likhet med utredningen förordar jag, att en tjänst som laboratorieingenjör i högst Ae 15 vid det fysikaliskt-kemiska laboratoriet utbytes mot en tjänst i Ae 19. Tjänstinnehavaren bör benämnas avdelningsingenjör. Jag biträder alltså ej styrelsens förslag att inrätta en ny tjänst som laboratorieläkare eller assistent i högst Ae 23 vid nämnda laboratorium. Då vid samma laboratorium därjämte bör finnas en tjänst som laboratorieingenjör i högst

Ae 15, förordar jag, att en sådan tjänst inrättas i stället för av utredningen föreslagna ingenjörbiträdestjänst i Ae 12. Till följd av utökat diskarbete bör tillkomma ett ekonomibitråde i A 2/3. En institutionstekniker i Ag 9 och en vaktmästare i Ag 7 kan indragas.

Vad gäller den vid kemiska avdelningen nybildade substratsektionen tillstyrker jag med hänsyn till behovet av en väl kvalificerad kemist som ledare för sektionen, att en laboratorieingenjörstjänst i högst Ae 15 utbytes mot tjänst som laboratorieläkare eller assistent i högst Ae 23. Även i övrigt biträder jag föreslagna personalförändringar, innebärande att avdelningen tillföres två tjänster som laboratoriebiträde i högst Ag 9, ett förste institutionsbiträde i Ag 7 och ett institutionsbiträde i högst Ag 5. Häremot svarar en indragning av två tjänster som vaktmästare i A 7, en tjänst som förste biträde i A 5 och två tjänster som ekonomibitraden i A 2/3. Två ekonomibitraden, som förutsatts skola indragas, bör tills vidare bibehållas.

I förhållande till motsvarande befintlig personalorganisation blir personalstyrkan vid den kemiska avdelningen oförändrad.

Vad beträffar *ekonomiavdelningen* förordar jag utbyte av den kansli-biträdestjänst i Ae 7, som avses för sekreteraren åt avdelningens chef, mot en kontoristtjänst i Ae 9. En arvodesbefattning som ingenjör, vilken av utredningen förutsatts skola indragas, bör i enlighet med laboratoriestyrelsens förslag tills vidare bibehållas för planeringsuppgifter i anslutning till av utredningen föreslagna om- och tillbyggnader samt utrustningsanskaffningar vid laboratoriet.

Under ekonomiavdelningen kommer, som framgått av det föregående, att sortera en särskild djursektion bestående av djurvårdande personal vid fackavdelningarna och personalen vid nuvarande stordjurstallar. Jag biträder utredningens förslag, att sektionen tillföres en med den epidemiologiska avdelningen gemensam tjänst för en veterinär i högst Ae 23. Jag förutsätter, att befattningshavaren huvudsakligen skall utnyttjas för arbetsuppgifter å den epidemiologiska avdelningen. För att avlasta den vetenskapligt utbildade personalen vissa uppgifter i samband med djurskötseln tillstyrker jag vidare, att sektionen i enlighet med utredningens förslag förstärkes med två stallförmän i Ae resp. Ag 9 och tre institutionstekniker i Ag 9. Antalet djurvårdare bör därjämte utökas med fyra, varav tre i Ae 7 och en i Ag 7. Av mig nu förordade (1 + 2 + 3 + 4) tio nya tjänster motsvaras av indragning av nio tjänster, nämligen 8 som vaktmästare i A 7 och en som institutionsbiträde i högst Ag 5, varjämte ett deltidsarvode för veterinär utgår. Personalantalet vid sektionen blir sålunda oförändrat.

Beträffande verkstadspersonalen vid den tekniska sektionen har jag funnit mig böra förordna en i förhållande till utredningens förslag och styrelsens äskanden begränsad utökning. För nästa budgetår föreslår jag en förstärkning med två extra ordinarie reparatörer i lönegrad, som i annat

sammanhang torde få anmälas, en instrumentmakare i Ae 11, en hantverkare i Ae 8 och en värmeskötare i Ae 8. Å andra sidan bör en vaktmästare i Ae 7 och en extra reparatör indragas.

Utredningens och styrelsens förslag beträffande personalen vid centraldisken biträder jag såtillvida som jag föreslår inrättandet av en tjänst som förste institutionsbiträde i Ae 7 förenad med arbetsledande funktion och en som ekonomibiträde i A 2/3.

Mot bakgrunden av vad utredningen anfört rörande angelägenheten av att städningsarbetet vid laboratoriet effektiviseras, finner jag mig böra förorda förslaget att för städpersonalen inrättas tjänster å löneplan. Mot styrelsens förslag beträffande omfattningen av denna personal för nästa budgetår har jag ingen erinran. I enlighet härmed bör under avlöningsanslaget medel beräknas för en arvodesanställd städtillsyningsman, en vaktmästare och 17 ekonomibiträden. Härav utgör sex ekonomibiträden en reell förstärkning föranledd av den betydande lokalutvidgning, som ianspråktagandet av den nya virusbyggnaden m. m. medför, medan övriga 13 befattningshavare motsvarar befintlig, från omkostnadsanslaget avlönad personal.

Föreslagna personalförstärkningar och tjänsteförändringar vid kameralsektionen har ej föranlett någon erinran från min sida. Jag tillstyrker sålunda beträffande kameralkontoret, att kamrerstjänsten uppflyttas från Ae 19 till Ae 21 och kassörstjänsten från Ae 10 till Ae 12. En kontorsbiträdestjänst i reglerad befordringsgång bör utbytas mot en tjänst som kontorist i Ae 9 och en ny ekonomibiträdestjänst i A 2/3 tillkomma. Vad gäller föreslagen dubbling av kamrerstjänsten får jag erinra om att Kungl. Maj:t genom beslut den 13 januari 1961 medgivit, att en extra kamrerare må vara anställd vid laboratoriet tills vidare intill utgången av innevarande budgetår. Dubblingen av tjänsten torde övergångsvis få bestå även under nästa budgetår. Personalkontoret bör tillföras en extra kontorsbiträdestjänst i reglerad befordringsgång. Härutöver föreslår jag, att en tjänst som kontorist i Ao 9 och en som kontorsbiträde (telefonist) i reglerad befordringsgång, båda vid personalkontoret, uppflyttas till tjänster som kansli-skrivare i Ao 10 resp. kanslibiträde i Ae 7. Jag tillstyrker slutligen, att personalen vid inköpskontoret utökas med en tjänst som byråassistent i Ae 17, en vaktmästartjänst i Ag 7 och en extra kontorsbiträdestjänst i reglerad befordringsgång.

Sammanfattningsvis innebär av mig förordade förslag att vid laboratoriet skulle inrättas 72 nya tjänster, varav 14 avses för utbyggnaden av den virusdiagnostiska verksamheten och 23 för förstärkning av ekonomiavdelningens tekniska och kamerala personal samt 19 utgör städpersonal. Å andra sidan föreslås att 33 tjänster indrages. Nettotillskottet av nya tjänster skulle alltså uppgå till (72—33) 39. Enär omorganisationen förutsätter indragning av ett relativt stort antal tjänster samt nedflyttning av tjänster i lägre löne-

grad, torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att meddela erforderliga övergångsföreskrifter i lönehänseende.

Lönekostnaderna för nu föreslagna personalförstärkningar och tjänsteförändringar kan beräknas till sammanlagt 710 000 kronor. Härutöver erfordras en ökning av medelsanvisningen för vikariats- och övertidsersättningar med 60 000 kronor. Vidare förordar jag under arvodesposten en ökning med 44 000 kronor för ersättningar för vissa preparatprovningar, arvoden till elever under vidareutbildning för laboratoriebiträden, arvode till organisationsföredragande m. m. Å andra sidan beräknar jag i likhet med styrelsen en minskning av medelsanvisningen med 65 000 kronor, när samtliga nya tjänster vid den virologiska avdelningen ej torde komma att besättas redan fr. o. m. budgetårsskiftet, och med ytterligare i runt tal 10 000 kronor för utbyte av fem laboratoriebiträden mot institutionsbiträden. De totala kostnaderna för personalförstärkningar m. m. uppgår sålunda för nästa budgetår till (710 000 + 60 000 + 44 000 — 65 000 — 10 000) 739 000 kronor.

I enlighet med utredningens och styrelsens förslag upptager jag ett belopp av 51 000 kronor för en ny anslagspost till expertis och tillfällig arbetskraft, som bör fördelas å en av Kungl. Maj:t maximerad delpost till expertis å 50 000 kronor och en förslagsvis betecknad delpost å 1 000 kronor till tillfällig arbetskraft. Av statsmakterna förutsatt personalorganisation får självfallet inte rubbas genom att varaktiga tjänster inrättas med anlitande av sistnämnda delpost. Liksom utredningen förutsätter jag också, att laboratoriets styrelse årligen i petita redovisar i vad mån delposten tagits i anspråk. I anslutning härtill föreslår jag i likhet med utredningen, att den f. n. förslagsvis betecknade anslagsposten till övrig icke-ordinariepersonal i fortsättningen upptages som obetecknad.

Vid bifall till vad jag sålunda föreslagit erfordras en ökning av medelsanvisningen med (739 000 + 51 000) 790 000 kronor. Härtill kommer den automatiska utgiftsstegringen för vidtagna löne- och arvodesregleringar, samt höjning av rörligt tillägg m. m. med i runt tal 503 000 kronor. På grund härav bör anslaget uppräknas med (790 000 + 503 000) 1 293 000 kronor.

Avlöningsanslaget i dess helhet beräknar jag till (5 154 000 + 1 293 000) 6 447 000 kronor. Anslaget bör fördelas på olika poster på sätt framgår av följande avlöningsstat. I personalförteckningen bör vidtagas de ändringar, som föranledes av vad jag i det föregående anfört och föreslagit.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för statens bakteriologiska laboratorium, som föranledes av vad jag i det föregående förordat;

b) godkänna följande avlöningsstat för statens bakteriologiska laboratorium, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, förslagsvis	694 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, förslagsvis	189 000
3. Ersättningar till expertis och tillfällig arbetskraft, förslagsvis	51 000
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	4 016 000
5. Rörligt tillägg, förslagsvis	1 403 000
6. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, förslagsvis	94 000

Summa kronor 6 447 000;

c) till *Statens bakteriologiska laboratorium*: Avlöningar för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 6 447 000 kronor.

B. Statens bakteriologiska laboratorium: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	3 108 000	3 195 435
1959/60	3 244 000	5 299 172
1960/61 (statsliggaren s. 1052)	3 317 000	
1961/62 (förslag)	3 493 000	

Yrkande

Styrelsen för statens bakteriologiska laboratorium (skr. 30/8 1960) hemställer, att anslaget höjes med 226 000 kronor.

	Utgifter 1959/60	Anslag 1960/61	Förslag	Ökn. el. minskn.
1. Sjukvård m. m.	33 946	23 000	35 000	+ 12 000
2. Reseersättningar	15 514	16 000	35 000	+ 19 000
3. Bränsle, lyse, gas och vatten	269 260	255 000	350 000	+ 95 000
4. Övriga expenser	124 995	135 000	165 000	+ 30 000
5. Publikationstryck	2 833	4 000	4 000	—
6. Kostnader för vetenskapliga arbeten .	10 878	12 000	—	— 12 000
7. Inköp av bakteriologiska preparat ...	2 202 163	350 000	400 000	+ 50 000
8. Inköp och underhåll av inventarier och instrument	262 434	310 000	315 000	+ 5 000
9. Inköp av humanblod	291 649	150 000	200 000	+ 50 000
10. Frystorkning, fraktionering, analyser m. m.	15 260	35 000	30 000	— 5 000
11. Klinisk prövning av preparat	—	—	10 000	+ 10 000
12. Inköp och underhåll av djur	839 363	850 000	925 000	+ 75 000
13. Inköp av förbrukningsartiklar	924 780	950 000	970 000	+ 20 000
14. Tjänstedräkt m. m.	26 094	30 000	30 000	—
15. Tvätt och inre renhållning	150 153	160 000	30 000	— 130 000
16. Yttre renhållning m. m.	6 751	8 000	10 000	+ 2 000
17. Automobiles och transporter	20 231	18 000	32 000	+ 14 000
18. Diverse utgifter	692	11 000	2 000	— 9 000
				+ 226 000

Motiv

I överensstämmelse med SBL-utredningens förslag har vissa omdispositioner och justeringar gjorts i omkostnadsstatens uppställning.

1) Posten bör uppräknas till 35 000 kronor med hänsyn till belastningen.

2) För resor för det epidemiologiska fältarbetet bör beräknas oförändrat 16 000 kronor.

Styrelsen hemställer om bemyndigande att förordna om internordiska tjänsteresor för SBL:s befattningshavare. För ifrågavarande resor bör beräknas ett belopp av 4 000 kronor. Vidare hemställer styrelsen under åberopande av uttalande av SBL-utredningen, att Kungl. Maj:t måtte utverka bemyndigande att — efter framställning från SBL i varje särskilt fall — få disponera anslagsposten för utomordiska resor. För detta ändamål beräknas 15 000 kronor. Anslagsposten bör alltså upptagas med (16 000 + 4 000 + 15 000) 35 000 kronor.

3) I förhållande till nuvarande lokaler utgör den nya virusbyggnaden ett betydande volymmässigt tillskott. Den speciella utrustningen för ventilation, kyla, vattenrening, sterilisering etc. har hög elkrafts- och ångförbrukning. Av härav föranledd kostnadsökning beräknas 30 000 kronor för elkraft, 3 000 för gas, 27 000 för eldningsolja, 15 000 för vatten och 5 000 i övrigt, vartill kommer att belastningen å posten under budgetåret 1959/60 överstigit för innevarande budgetår anvisat belopp med cirka 15 000 kronor. Posten bör sålunda uppräknas med (30 000 + 3 000 + 27 000 + 15 000 + 5 000 + 15 000) 95 000 kronor.

4) För blankettinköp m. m. beräknas 58 000 kronor, för övrig kontorsmateriel 15 000, för telefon- och telegramkostnader tillhopa 66 000, för inköp av böcker och facktidskrifter 20 000 kronor och för annonser och diverse utgifter av expensnatur oförändrat 6 000 kronor.

6) Posten utgår i enlighet med förslag av SBL-utredningen.

7) De onormalt höga merutgifterna härrör från inköpen av influensavaccin i samband med epidemin i början av år 1960. Posten bör beräknas efter normalförhållandena till 350 000 kronor med tillägg av 50 000 kronor för inköp av terapeutiska sera.

8) Enär en stor del av SBL:s utrustning är gammal och försliten, bör beloppet för löpande utgifter, som till stor del tages i anspråk enbart för återanskaffning och reparation, ökas från 60 000 till 70 000 kronor. Såsom under de senaste åren bör 75 000 kronor av det under posten anvisade beloppet få tagas i anspråk efter särskilt medgivande.

9) Tillverkningen av flera nya immunglobuliner samt uppbyggandet av erforderliga lagerkvantiteter av dessa preparat har bidragit till den höga belastningen.

10) Då bl. a. en viss ökning av medelsbehovet för frystorkning och fraktionering kan förutses och utgifter för vissa andra ändamål tillkommer bör

av den låga belastningen föranledd nedräkning begränsas till 5 000 kronor.

11) Posten, som är ny, har upptagits i enlighet med SBL-utredningens förslag.

12) För apinköp bör beräknas oförändrat 500 000 kronor. För inköp av större djur erfordras 25 000 kronor, vilket till följd av övergång till brutto-redovisning av inköp och försäljning av dessa djur medför en anslagsmässig ökning. Utgifterna för inköp av smådjur och foder belöpte under budgetåret 1959/60 till 382 000 kronor. Med hänsyn till väntade prishöjningar och ökat djurbehov för den virusdiagnostiska verksamheten bör för ändamålet beräknas 400 000 kronor. Sammanlagt erfordras alltså (500 000 + 25 000 + 400 000) 925 000 kronor.

13) Utbyggnaden av den virologiska avdelningen medför ökade utgifter under posten.

15) Nedräkningen föranledes av att kostnaderna för städlöner överförts till avlöningsanslaget.

16) Då underhållet av SBL:s område eftersatts i samband med de senaste årens anläggningsarbeten, bör posten uppräknas till 10 000 kronor.

17) För de löpande utgifterna under posten bör beräknas 20 000 kronor och för utbyte av en paketbil, som varit i drift sedan år 1954, cirka 12 000 kronor.

18) Enär medel för nästa budgetår icke behöver anvisas för verkskyddskostnader, kan posten nedräknas till 2 000 kronor.

Departementschefen

Såsom framgått av det föregående har SBL-utredningen föreslagit vissa omdispositioner och omrubriceringar under laboratoriets omkostnadsstat. De föreslagna ändringarna föranleder ingen erinran från min sida. Jag avser att i det följande redovisa desamma i samband med min prövning av medelsbehovet under ifrågakommande anslagsposter.

Styrelsens beräkning av medelsbehovet under de skilda anslagsposterna finner jag mig i stort sett kunna godtaga. Sålunda beräknar jag under posten till sjukvård m. m. med hänsyn till belastningen en höjning med 12 000 kronor.

Jag finner mig icke kunna biträda styrelsens hemställan att i enlighet med förslag av SBL-utredningen få bestrida kostnaderna för utomnordiska resor från anslagsposten till reseersättningar. Däremot beräknar jag under anslagsposten en höjning med 4 000 kronor till 20 000 kronor för tjänstesor till de nordiska länderna för laboratoriets befattningshavare.

Under anslagsposten till expenser förordar jag till följd av väntade ökade utgifter i samband med ianspråktagandet av den nya virusbyggnaden, att delposten till bränsle, lyse, gas och vatten uppräknas med 75 000 kronor till

330 000 kronor och delposten till övriga expenser med 20 000 kronor till 155 000 kronor. Av samma anledning bör posten till inköp av förbrukningsartiklar höjas med 20 000 kronor till 970 000 kronor.

Rubriceringen av nuvarande post till kostnader för vetenskapliga arbeten synes mindre adekvat med hänsyn till verksamheten vid SBL. Med posten avsedda utgiftsändamål bör såsom SBL-utredningen föreslagit fortsättningsvis bestridas från en ny post till klinisk prövning av preparat, vilken i enlighet med styrelsens förslag torde kunna upptagas med 10 000 (— 2 000) kronor.

Enär tillverkningen av terapeutiska sera vid laboratoriet föreslagits skola upphöra, bör anslagsposten till inköp av bakteriologiska preparat höjas med 50 000 kronor till 400 000 kronor för att täcka kostnaderna för import av sådana preparat.

De nuvarande anslagsposterna till inköp av blod för tillverkning av konvalescentsera och till frystorkning av sera m. m. bör i enlighet med utredningens förslag omrubriceras. Den förstnämnda posten, kallad inköp av humanblod, bör med hänsyn till belastningen uppräknas med 50 000 kronor till 200 000 kronor. Den senare posten, benämnd frystorkning, fraktionering, analyser m. m. torde, såsom styrelsen föreslagit, kunna sänkas med 5 000 kronor.

För inköp och underhåll av inventarier och instrument beräknar jag oförändrat belopp, 310 000 kronor. Härav bör för nästa budgetår ett belopp av 50 000 kronor få disponeras först efter särskilt medgivande av Kungl. Maj:t.

Posten till inköp och underhåll av djur, med vilken har sammanförts den tidigare särskilda posten till inköp av apor för tillverkning av polio-vaccin, bör med hänsyn till belastningen och övriga av styrelsen åberopade skäl uppföras med 925 000 (+ 75 000) kronor.

Jag biträder styrelsens förslag om uppräknning av posten till yttre renhållning av vägar och planteringar m. m. med 2 000 kronor till 10 000 kronor samt av posten till automobiler och transporter med 14 000 kronor till 32 000 kronor, bl. a. för utbyte av en skåpbil.

Styrelsens förslag om en sänkning av posten till tvätt och inre renhållning med 130 000 kronor till 30 000 kronor på grund av överförandet av städpersonalens lönekostnader till avlöningsanslaget och av posten till diverse utgifter med 9 000 kronor till 2 000 kronor med anledning av bortfallande verkskyddskostnader föranleder inga erinringar från min sida. Ej heller mot styrelsens beräkning av medelsbehovet i övrigt under anslaget, innebärande oförändrad medelsanvisning, har jag funnit anledning till erinran.

Vid bifall till vad nu förordats bör anslaget uppräknas med (12 000 + 4 000 + 75 000 + 20 000 + 20 000 — 2 000 + 50 000 + 50 000 — 5 000 + 75 000 + 2 000 + 14 000 — 130 000 — 9 000) 176 000 kronor och sålunda bestämmas till (3 317 000 + 176 000) 3 493 000 kronor.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

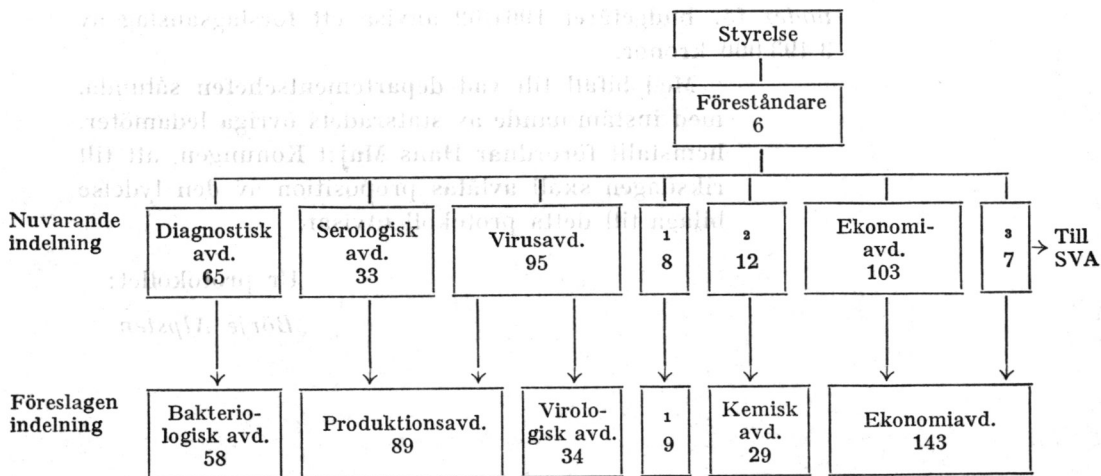
att till *Statens bakteriologiska laboratorium: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 3 493 000 kronor.

Med bifall till vad departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt förordnar Hans Maj:t Konungen, att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Börje Alpsten

SBL-utredningens förslag till ändrad avdelningsindelning för SBL

¹ Epidemiologisk avd.

² Kemiskt laboratorium.

³ Stordjurstallar.

Siffrorna i rutorna anger antalet befattningshavare.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

Propositionen	1
Propositionens huvudsakliga innehåll	2
Utdrag av statsrådsprotokollet den 27 januari 1961	4
I. <i>Inledning</i>	4
II. <i>Nuvarande organisation och arbetsuppgifter</i>	5
III. <i>Organisationsförslag</i>	8
SBL — utredningen.....	8
1. Förändringar beträffande den nuvarande produktionen.....	8
2. Utvecklingsarbete och forskning.....	12
3. Inre organisation och personalfrågor.....	15
4. Lokal- och utrustningsfrågor.....	27
5. Tidsplan för omorganisationen.....	29
6. Budgetmässig ställning.....	30
7. Kostnads- och anslagsfrågor.....	31
Yttrandena.....	32
Departementschefen	41
V. <i>Anslagsäskanden för budgetåret 1961/62</i>	49
A. Statens bakteriologiska laboratorium:	
Avlöningar.....	49
Yrkande.....	49
Motiv.....	51
Departementschefen.....	53
B. Statens bakteriologiska laboratorium:	
Omkostnader	59
Yrkande.....	59
Motiv.....	60
Departementschefen.....	61
SBL-utredningens förslag till ändrad avdelningsindelning för SBL	64